

THE O SOFIA

zomer 2010 • jaargang III

In dit nummer:
Vooruitgang zonder inspanning • Radha Burnier
De wetenschap van spiritualiteit • Ianthe Hoskins
Een eigen weg • Trân-Thi-Kim-Diêu
Parsifal van Wagner • Alan Senior

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar worden gemaakt of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningingen of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en ernaar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

THEOSOFIA

Zomer 2010 • Jaargang III
Driemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman,
Els Rijnaker (hoofdred.)
Peter J. Smit

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen:

Nederland en België voor
2010: € 25,-

Daarbuiten worden verzendkosten extra in rekening gebracht. Administratiekosten bij herinnering bedragen € 5,-
Losse nummers € 7,-
excl. evt verzendkosten.

Zetwerk:

Willy van Vledder
Omslag en kleur:
Richard van Dijk
Druk: A-D Druk bv / Zeist

© 2010

Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, of op enig andere
wijze, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Inhoud

Vooruitgang zonder inspanning Radha Burnier	91
De wetenschap van spiritualiteit lanthe Hoskins	97
Een eigen weg Trân-Thi-Kim-Diêu	102
Parsifal van Wagner Alan Senior	107
Boek & periodiek	114
Verenigingsnieuws	116
Adressen Theosofische Vereniging	131

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht, tenzij vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen.

Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan om religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken, is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Vooruitgang zonder inspanning

– Radha Burnier

Er wordt wel gezegd dat het gemanifesteerde universum de zelfexpressie is van de goddelijke werkelijkheid, maar in de ogen van onvolmaakte mensen is het vol tekortkomingen. Sommige mensen geloven zelfs dat zij het universum zouden kunnen verbeteren, als zij de kans maar kregen! Dit ligt misschien, bewust of onbewust, achter vragen als: waarom heeft God de wereld geschapen zoals hij is? Waarom bestaat het kwaad? De mens zou op een andere manier begiftigd geweest kunnen zijn, in plaats van een ellendig creatuur te zijn, steeds aan het worstelen en wedijveren. Misschien schieten onze ogen tekort en niet het Goddelijk Plan op zichzelf, zoals het gezien wordt door hen die zien met de ogen van Wijsheid en die zeggen dat het universum de manifestatie is van het Goddelijke.

Er zijn verschillende perspectieven van waaruit deze zaak kan worden bekeken, zelfs op ons niveau, en gezichtspunten die uit verschillende richtingen komen zouden best wel eens heel nuttig kunnen zijn. Het begrijpen van de processen, zelfs alleen op onze kleine aardbol, is bijzonder moeilijk, want zij zijn complex, subtiel en diepgaand. Het is bijvoorbeeld niet gemakkelijk te begrijpen hoe groei en dood onderling verbonden zijn in het evolutieproces; hoe absolute werkelijkheid en het principe van maya (begoocheling, redactie) samenwerken om het Ene Leven zichzelf uit te laten drukken; hoe het Ene het vele wordt, in- en uitademend. Dit uitzetten en terugtrekken gebeurt bij alles in manifestatie. In de Indiase geschriften wordt het voorbeeld gegeven van het zaadje van de banyanboom, dat zo klein is als een mosterdzaadje, maar immense groeikracht heeft. Het kan uitgroeien tot een enorme boom en een heel leger beschutting bieden, want kennelijk zit het vermogen tot groei eveneens in elk celletje en elk deeltje van de boom.

Groei houdt altijd vermenigvuldiging en afscheiding in. Allegorisch wordt verteld dat Prajapati, de heer van de schepping, zei: 'Ik wil veel worden'. Dit betekent dat de onzichtbare, onzegbare Werkelijkheid de impuls heeft om te groeien, om de verborgen elementen en schoonheid in zichzelf te openbaren, zoals de zon zijn stralen van licht en warmte uitzendt. Zo komt uit de eenheid het uitgebreide en gevarieerde leven op alle niveaus van het gemanifesteerde universum voort.

Naarmate de diversificatie voortschrijdt worden ook alle eigenschappen die in het bewustzijn latent aanwezig zijn geleidelijk geopenbaard. Zintuigen, emotie en denkvermogen, die braak lagen, worden tot leven gewekt en gevoed door ervaring, totdat het denkvermogen een bepaald stadium bereikt. Dan voedt het gevoel van afgescheidenheid het denkvermogen en dit is misschien nodig voor de groei en handelwijze ervan. Het is zich bewust van de 'ander', wil strijden, opnieuw vormgeven, wedijveren, vergelijken en inschatten. Zo groeit het denkvermogen soms tot een briljant intellect, in staat tot het begrijpen van de wereld ver buiten zichzelf, zoals de beste filosofen, wetenschappers en denkers dat doen. Wanneer er gekeken wordt door het 'sleutelgat' van een klein denkvermogen, lijkt dit stadium – waar egoïsme, kwaad, onrechtvaardigheid en verwarring lijken te heersen – echter een vergissing. Dan wordt er de vraag gesteld waarom er geen betere plannen uitgewerkt hadden kunnen worden door het goddelijk denkvermogen. In de loop van een lange tijdspanne wordt er een prachtig gebouw neergezet, maar intussen hebben wij onvoldoende begrip en zijn onze oordelen onjuist. Wij zijn onthutst en

verward door de afwisseling van genot en pijn in ons leven.

Alle problemen lijken geïntensiveerd te worden op het fysieke niveau en wanneer wij in fysieke lichamen incarneren maken de tegenstellingen zoals pijn en genot, hoop en vrees de sterkste indruk op ons bewustzijn. Pijn en genot verschillen echter niet van elkaar; zij zijn als de twee zijden van dezelfde medaille. Het is noodzakelijk om te beseffen dat niets pijnlijks of prettigs feitelijk bestaat. Onze eigen reacties op dingen zorgen ervoor dat wij ze etiketteren als pijnlijk of prettig. Natuurlijk is er, als wij met een speld in de huid prikken, een pijnsensatie, die fysiek is – de reactie van het lichaam. Maar psychologische pijn en genot worden veroorzaakt door reacties. Het is een illusie te geloven dat de bron daarbuiten ligt en dat wij daaraan dienen te ontsnappen, of deze veranderen. Wat moet veranderen is onze eigen respons, die geen reactie moet zijn, geen geconditioneerde of mechanische reflex. Bedachtzaam moet het denkvermogen leren om te bespiegelen en zijn eigen natuur te begrijpen, zijn eigen tekortkomingen en neigingen. Dan begint het te zien vanuit een dieper niveau.

Ongeduld, frustratie, ambitie en het verlangen naar resultaat binnen een bepaalde tijdspanne zijn belemmeringen, omdat zij voortkomen uit ego-bewustzijn. Dit perkt het vermogen om duidelijk te zien in. Aan de andere kant wordt het denkvermogen verhelderd en gekalmeerd wanneer wij beseffen dat pijn noch genot duurzaam is en dat dit voorbijgaande psychologische ervaringen zijn. Het denkvermogen is dan niet langer opgewonden, in beweging, vol hoop of vrees. De gebruikelijke notie van *viveka*, vaak ver-

taald als onderscheidingsvermogen, impliceert het opmerken van verschillen, afgescheidenheid, veelvoudigheid, het kunnen onderscheiden van het werkelijke en het onwerkelijke. Maar er is een staat van bewustzijn waar *viveka* culmineert in zuivere perceptie en waar het denkvermogen kalm is. Het dringt door tot de innerlijke natuur, betekenis en doelstelling van alles wat is. Dit maakt ook deel uit van de groei van de vermogens.

Er zou geen vooruitgang zijn op het materiële niveau zonder het rationaliserende, onderscheid makende denkvermogen. Dit moet echter groeien in diepte en subtiliteit om waarneming van de innerlijke aard van alles mogelijk te maken. Het idee dat er afgescheidenheid is activeert één niveau van het denkvermogen; het vormt een deel van een voorbijgaand proces. Het werkelijke te zien als het werkelijke, en het onwerkelijke als het onwerkelijke, met onze verfijndere zintuigen is het volgende stadium. In alle mensen is er een ‘derde oog’ dat verder kan zien dan wat wij normaal zien, dat strijd doet afnemen en deze vervolgens elimineert.

Wanneer spiritueel leven een worsteling wordt, verslaat het zichzelf. Om vooruitgang te boeken op “het Pad” moeten wij leren om volkomen kalm te worden en gespeend te zijn van ambitie. Wat nauwelijks begrepen wordt, zelfs niet door serieuze leerlingen, is dat strijd tot egoïsme leidt. De energie die aangewend wordt op het Pad moet vrij zijn van persoonlijke, zelfzuchtige motieven. Zoals wij gezien hebben zit er groei in alle manifestatie, die naar buiten en naar binnen gericht plaatsvindt. Zoals het banyanzaadje dat uitgroeit tot een boom met vele takken, gebladerte en vruchten, zo groeit de

ziel. *De ziel van de mens is onsterfelijk, en zijn toekomst is de toekomst van iets waarvan de groei en pracht grenzenloos zijn.* Aangezien groei en expansie deel uitmaken van de enorme processen van de natuur, inherent in ieder van ons aanwezig, zouden wij ons vergeefs inspannen om een vooropgezet doel te bereiken. Wij kunnen geen banyanzaadje tot een enorme boom laten uitgroeien. Het enige dat wij kunnen doen is het te beschermen tegen bedreigingen en het voldoende grond en water te geven. Precies zo kunnen wij de groei van de ziel stimuleren door foute omstandigheden te elimineren en een aangename omgeving te scheppen, die volkomen vrij is van ambities. Wat we nodig hebben is niet ambitie en gedrevenheid, maar een diepe overtuiging van de welwillendheid van het leven.

Samen leven als vrienden

Verscheidene kranten hebben informatie gepubliceerd over de ‘Hof van Eden’ die gevonden is in Nieuw Guinea, waar een verbijsterend aantal schepselen, van wie gedacht werd dat zij uitgestorven waren, nog steeds bestaat in heuvelachtige gebieden, begroeid met oerwoud. Dit is geen sensationeel nieuws van journalisten; het is een bericht van een team deskundigen dat de regio in kaart bracht, wel veertig nieuwe soorten gevonden heeft en verwacht er meer te zullen ontdekken. Volgens een krantenbericht zei één van de wetenschappers: *Het is een voorbeeld van hoe heel Nieuw Guinea er vijftigduizend jaar geleden uitzag, toen er niet gejaagd werd, geen wouden gekapt werden en het milieu niet geschonden werd. Er zijn nog maar heel weinig sporen van de mens te vinden zijn.*

Een andere onderzoeker verklaarde: *Dit is zo dicht bij (de omstandigheden in) de Hof van Eden als u ooit op aarde zult vinden.*

De menselijke bevolking in dat hete en vochtige gebied is bijzonder klein en niemand bemoeide zich met dat primitieve, beboste deel van het land. Bewijs hiervoor was dat veel dieren geen spoor van angst toonden voor de wetenschappers die onderzoek verrichtten: *Twee echidna's met lange snavels, een primitief eierlegend zoogdier, stonden de wetenschappers toe hen op te tillen en mee terug naar hun kamp te nemen om ze te bestuderen.* Wat spannend moet dat geweest zijn om deze schatkamer van de natuur te vinden, en wat een ramp zou het zijn als de publiciteit hebzuchtige mensen aantrekt naar dit prachtige toevluchtsoord voor Gods schepselen. Op Borneo, dat net als Nieuw Guinea deel uitmaakt van de Indonesische archipel, worden er soortgelijke maagdelijke oerwouden gekapt om er olie-palmplantages te vestigen. Daarbij worden talloze pas ontdekte soorten vernietigd, aldus milieudeskundigen.

Toen zij een lezing gaf over *De plaats en de functie van de mens in de natuur* (zie *Wake Up India* van 1997-98), sprak Annie Besant over de plaats en functie van de mens in de natuur, zoals zij zijn en zoals zij zouden moeten zijn, daar dit verschillende zaken zijn. Zij geloofde dat het de rol van de mensheid in een verder ontwikkeld stadium is om de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor minder ontwikkelde schepselen en hen vooruit te helpen – natuurlijk in overeenstemming met het perspectief van een ultiem spiritueel doel. *Onder rechtstreeks bestuur van de Leraren werd aan de mens de leiding toevertrouwd over de lagere evolutie van de*

Echidna

De gewone mierenegel (Tachyglossus aculeatus (Grieks: 'gestekelde sneltong')) is een eierlegend zoogdier dat voorkomt in Australië en Nieuw-Guinea. De mierenegel is verwant aan het vogelbekdier en de vachtegels.

planeet. Hij werd aangesteld als een soort directeur of toezichthouder onder de spirituele hiërarchie van de wereld.

Of de lezer nu bereid is om de visie van Dr. Besant te aanvaarden en er over na te denken of niet, er moet aandacht worden geschonken aan het feit dat de mens zich niet als een soort oudere broer betoond heeft jegens lagere scheppingsvormen. Hij vertoont echter de neiging om dieren, planten en alles op aarde ten eigen bate te gebruiken, waarbij hij *hun* noden en ontwikkeling en het evenwicht in de natuur negeert.

Zoals recent is aangetoond in Nieuw Guinea zijn dieren van nature onschuldig, vol vertrouwen, zelfs vol genegenheid en behulpzaam. Veel honden vertonen bijvoorbeeld deze eigenschappen, maar mensen hebben manieren ontdekt om andere trekken bij sommige soorten honden en andere dieren in te prenten, waardoor zij veranderen; ze worden wantrouwend, woest en vijandig jegens de mens. Annie Besant zegt hierover: *Hij lijkt er niet*

*in geslaagd te zijn het laatste beetje
bruutheid bij het wilde dier in te prenten.
Die zal niet uit zichzelf op jacht gaan
tenzij hij honger heeft... Het is merk-
waardig dat de liefde voor het doden als
vermaak lijkt toe te nemen met wat be-
schaving wordt genoemd; een wilde in
zijn laagste levensvorm jaagt alleen om
te eten.*

Het gevolg van de gewoonte van de mens om op dieren neer te kijken en ze slecht te behandelen is overal ter wereld te zien: *Alles wat van ons zou hebben kunnen houden, ontvlucht ons; alle schepselen van bossen en velden en wouden en oerwouden vluchten voor de voetstap van de mens. Wij horen nog wel af en toe over een paar plaatsen ter wereld waar dit niet gebeurt en zeelieden verhalen van nieuwe landen die zij bezoeken waar onschuldige dieren zich om hen heen scharen, onbevreesd en nieuwsgierig.*

Ongeveer honderd jaar nadat Annie Besant deze woorden uitsprak is opnieuw zo'n maagdelijk land, waar schepselen leven zonder angst of buitensporige woestheid – angst leidt immers tot woestheid – aangetroffen in Nieuw Guinea en dat alleen al maakt het een beetje een paradijs.

Niet alleen zijn dieren bereid om vriendelijk te zijn tegen de mens, maar ondanks de wreedheid die hen wereldwijd wordt aangedaan vertonen zij van nature ook het verlangen om behulpzaam te zijn. Mij kwam onlangs ter ore dat de *San Francisco Chronicle* (15.12.2005) berichtte over een walvis die verstrikt was in een web van strikken en lijnen die zich om haar hele lijf vastgesnoerd hadden, terwijl zij worstelde om zich drijvende te houden. Toen hij dit zag, meldde een visser dit aan een milieugroep en kwam er een reddingsbrigade naar toe. De enige

manier om de walvis te redden was door te duiken en het netwerk van touwen om haar heen te ontwarren, hetgeen een paar uur duurde en wat gevaarlijk had kunnen zijn voor de redders. Toen zij bevrijd was vertelden de duikers dat zij ging rondzwemmen in wat vreugdevolle cirkels leken te zijn. Daarna kwam zij terug bij iedere duiker afzonderlijk en gaf hen een zetje, ze duwde voorzichtig tegen hen aan – zij bedankte hen! Sommigen van hen zeiden dat het de meest ongelooflijke en prachtige ervaring in hun leven was.

Veel minder dramatische voorbeelden kunnen worden aangehaald van dieren die blijk geven van waardering, trouw en andere roerende eigenschappen in hun relatie met de mens, die vaak zo hard van hart is en zo ondankebaar. Zouden mensen niet eens, in het licht van moderne kennis, hun relatie tot 'lagere' schepselen, dieren en planten, opnieuw moeten bezien?

In bovengenoemde voordracht geeft Dr. Besant ook commentaar op heiligen die alle levende dingen liefhebben en als vriend beschouwen. Onder hen bevinden zich St. Franciscus van Assisi en Indiase yogi's die veilig door oerwouden lopen waar tijgers en slangen verblijven. Zeer onlangs hebben de monniken van de Tjigertempel in de provincie Kanchanaburi in Thailand zestien tijgers geadopteerd die zij gered hadden toen zij als welpen hun moeders verloren. In het nummer van 19 april 2006 van *The Hindu*, één van India's grootste dagbladen, stond een roerende foto van een liefdevolle monnik met zijn armen rond twee volwassen tijgers, tegenover een derde. Zij leven in vrede en vriendschap, wat waarlijk al onze relaties zou moeten kenmerken.

Ook zien wij veel voorbeelden in de pers van dieren die andere schepselen helpen of redden. Een waar gebeurd voorval betreft een babynijlpaard dat door de tsunami in een rivier in Kenia terecht kwam, in de oceaan uitkwam en door de huizenhoge golven weer op het strand werd geworpen. Het werd gevonden door boswachters, uitgedroogd en 'ziek van verlangen naar zijn verloren moeder.' Zij vervoerden hem naar het Haller Park in Mombasa, waar hij bevriend raakte met een reuzen mannetjesschildpad, wiens naam in het Swahili (de plaatselijke taal) betekent 'Oude man'. Toen het nijlpaardje in de omheining werd losgelaten, waggelde hij op de schildpad af en het stel werd onafscheidelijk. Eén van de ecologen van het park vertelde het persagentschap Reuters: *Nadat hij was weggedreven en zijn moeder was kwijtgeraakt, was het nijlpaard getraumatiseerd; hij moest iemand zoeken als surrogaatmoeder. Gelukkig kwam hij bij de schildpad terecht en kon hij zich goed hechten. Zij zwemmen, eten en slapen samen.* Zulke banden hebben zelfs bestaan tussen katten en honden, die gezien worden als spreekwoordelijke vijanden.

Een ander nieuwtje uit Thailand vermeldt de vriendschap die ontstond tussen een kat van een jaar oud en een vier jaar oude aap, die zowel moeder als speelgenootje werd. Zij mochten wonen in een tempel ten noorden van Bangkok, omdat zowel apen als katten traditioneel welkom zijn geworden en gevoed worden in tempels door monniken en bezoekers. Zulke vriendschappen zijn er in overvloed, maar over het algemeen zijn wij niet bereid onze kennissenkring uit te breiden door een goede verstandhouding aan te kweken en affectie te hebben voor mensen en diersoorten die niet op onszelf lijken.

Laten wij een poging doen om te beseffen dat wij mensen deel uitmaken van een groter leven dat dieren, planten en zelfs mineralen omvat. Dan zal de dag snel aanbreken dat er gebeurt wat de bijbel aangeeft: *Wolf en lam zullen samen weiden, een leeuw en een rund eten beide stro en een slang zal zich voeden met stof. Niemand doet kwaad, niemand sticht onheil op heel mijn heilige berg, zegt de HEER* (Jesaja 65:25).

Uit: *The Theosophist*, juli 2006
Vertaling: A.M.I.

Theosofie is niet wat men in een of ander boek vinden kan. Wat daarin te lezen valt kan wel juist zijn, maar theosofie is de wijsheid die opbloeit uit een besef van Waarheid in haar totaliteit.

Sri Ram

De wetenschap van spiritualiteit

– Ianthe Hoskins

*‘...Aarde en maan en zon
Al wat is, geweest is of wat de tijd ooit zal oogsten
Beweegt zich slechts weer naar huis,
nadat het machtige werk gedaan is,
Het vele naar het eeuwig Ene.’
(Clifford Bax, *The Meaning of Man*)*

Zonder in historische details te treden die ruimschoots elders vastgelegd zijn, kan men stellen dat bepaalde gedachtenstromen, merkbaar in de huidige wereld, in hun oorsprong of hun brede ontwikkeling zijn te herleiden als afkomstig uit de theosofische beweging.

Dit artikel is gebaseerd op de Blavatsky- lezing, gehouden tijdens de jaarlijkse conventie van de Theosophical Society in Engeland op 28 mei 1950, in de Besant Hall, Gloucester Place 50 te Londen.

De overeenkomsten tussen de grote wereldreligies zijn onder ontwikkelde mensen algemeen bekend geworden; de leer van reïncarnatie is een geaccepteerd thema in de westerse literatuur; het probleem van overleven is overgegaan van het gebied van populair bijgeloof naar dat van academisch onderzoek; symboliek, astrologie, telepathie en spirituele genezing worden allemaal serieus bestudeerd en er bestaat daar inmiddels een significante hoeveelheid literatuur over; de westerse lezer kan nu direct toegang krijgen tot het oosterse gedachtengoed door de vertalingen van vele heilige en filosofische teksten en de commentaren erop.

Bovendien hebben individuele theosofen belangrijke bijdragen geleverd aan de vooruitgang op allerlei gebieden zoals religie, wetenschap, kunst, literatuur, onderwijs, politiek en menselijk welzijn. Het theosofisch gedachtengoed heeft tot zulke diverse uitdrukkingsvormen geleid, dat we gemakkelijk de beginselen uit het oog

kunnen verliezen waaraan zij trachten uitdrukking te geven. Hoewel wij kunnen profiteren van en inspiratie opdoen uit het terugkijken op het verleden, is het van het grootste belang dat wij voortdurend verder kijken dan het oppervlakkige en voorbijgaande naar de essentiële elementen van het theosofisch systeem.

Altijd komt het principe van eenheid tevoorschijn met een indringendheid die voldoende aangeeft hoe wezenlijk het is.

In dit fascinerende labyrint, waarin ieder van de vele paden belooft ons te leiden naar het hart van het levensmysterie, hoeven wij ons niet te verbazen als verbijstering de boventoon voert en de clou verloren gaat. Toch is er, van de vele leringen die door de theosofische beweging opnieuw geformuleerd zijn, één die, wanneer de verdraaiende fascinatie van andere waarheden doorzien is, prominent tevoorschijn komt als de ene essentiële waarheid van de theosofie. Zij is tegelijkertijd de basis van elke leerstelling, de sleutel tot elk probleem, de rechtvaardiging voor en het doel van elke zoektocht naar Waarheid. Zonder haar worden alle andere leringen alleen maar speeltjes van het denkvermogen, betekenisloze en onsamenvangende fragmenten van een patroon dat zijn terugkerend thema kwijt is. Door haar wordt ieder feit belicht en betekenisvol, en wordt de chaos van geïsoleerde beetjes kennis tot een patroon van geordende schoonheid. *Het is de leer van de Eenheid van alle Leven.* Waarheen de leerling zich ook wendt op zoek naar een aanwijzing met betrek-

king tot de betekenis van het bestaan, altijd komt het principe van eenheid tevoorschijn met een indringendheid die voldoende aangeeft hoe wezenlijk het is. Het doordringt de geschriften van de grote religies; het is het centrale thema van de mystiek, zijn aanwezigheid wordt steeds meer geopenbaard in de ontdekkingen van de wetenschap. Eenheid, zo wordt verklaard, bestaat er in het begin, want het is een axiomatisch kenmerk van het Absolute, 'het Ene Leven, zonder een tweede'. Eenheid wordt gezien als de verbindende kracht tussen de eindeloze veelheid van vormen die gemanifesteerd zijn. Eenheid wordt gezien als het doel waarin alle diversiteit zal oplossen.

Als de uiteenzetting van de theosofie een getrouwe weergave vormt van de aloude traditie, móet zij wel de eenheid van leven uitdragen als haar centrale en blijvende boodschap. Dus treften we die lering aan in *De Geheime Leer*, samengevat in de volgende bewoordingen: *'De esoterische filosofie leert dat alles leeft en bewust is, maar niet dat al het leven en bewustzijn lijkt op dat van menselijke of zelfs dierlijke wezens. Wij beschouwen het leven als 'de ene bestaansvorm', die zich manifesteert in wat stof wordt genoemd of, zoals bij de mens, in wat wij geest, ziel en stof noemen, die wij ten onrechte scheiden. De stof is op dit bestaansgebied het voertuig voor de manifestatie van de ziel, en de ziel is op een hoger gebied het voertuig voor de manifestatie van de geest; deze drie vormen een drie-eenheid die wordt samengevat in het leven, dat ze alle doordringt.'* (I, p.79)

Wanneer de theosofische leerling zo dwingend geconfronteerd wordt met de eenheid van het Zelf, voelt hij zich misschien ongemerkt genoopt lippen dienst te bewijzen aan de lering van

Eenheid, waarbij hij de verklaring van de Aloude Wijsheid laat weerklinken in de zin: *Het Zelf is Een: ik ben DAT.*

Voor hoeveel mensen is dit instemmen met het credo van het Ene echter meer dan een mechanisch instemmen, uit respect voor de superieure wijsheid van een aanvaarde autoriteit? Is het voor velen van ons zelfs wel een reële bewuste ervaring dan het feit dat de aarde om de zon draait of het feit dat concrete voorwerpen, zoals wetenschappers ons verzekerd hebben, niets anders zijn dan onsubstantiële straling?

Wij herhalen met onze lippen de beweringen die door wetenschappers gedaan zijn, maar van binnen blijven wij er van overtuigd dat onze stoelen solide en plaatsgebonden zijn, niet zoals Galileo, die naar buiten toe zijn geloof in de beweging van de aarde herriep, terwijl hij tegen zichzelf zei: 'en toch beweegt zij.' Als leken accepteren wij de feiten van de wetenschap zonder kennis ervan of ervaring ermee, op gezag van deskundigen. Als gevolg daarvan is ons geloof erin grotendeels steriel en mist zij overtuigingskracht. Op soortgelijke wijze moeten we toegeven dat de meerderheid van de mensheid zich normaliter helemaal niet bewust is van het feit van eenheid. Terwijl wij misschien met onze lippen herhalen dat het Zelf Eén is, bevestigt een mentale gereserveerdheid het feit van anderszijn en afgescheidenheid.

De ervaring van afgescheidenheid is een essentiële voorbereiding voor het besef van eenheid. Waar absolute eenheid heerst, is er geen gevoel van 'ander' en dus geen gevoel van 'ik'; dientengevolge kan er geen bewustzijn van eenheid zijn. De vonk van zelfbewustzijn kan alleen geslagen worden tussen het staal van het Zelf en de vuursteen

van het niet Zelf, vandaar de noodzaak tot dualiteit, de oppositie van twee polen, als voorbereiding op het ontwaken van zelfbewustzijn.

Zoals het individu *zich pas bewust wordt van zichzelf in de maatschappij en door het kennen van anderen zoals hijzelf*,¹ zo krijgt het bewustzijn pas betekenis naarmate het afgescheiden is van zijn invloedssfeer. Maar de toestand van afgescheidenheid is niet meer dan een middel tot een doel. Als dat doel eenmaal bereikt is, moet het middel weggedaan worden, anders wordt het een last en een belemmering op weg naar verdere ontwikkeling.

Krishnamurti zei: *Het doel van het leven is het afgescheiden zelf, dat begon als een individuele vonk, kwijt te raken, en wanneer u dat heeft gedaan, dan heeft zich de Waarheid binnenin u gevestigd en wordt u deel van de Waarheid, en bent uzelf de Waarheid*.²

De hele mensheid is in meerdere of mindere mate betrokken bij het probleem van afgescheidenheid en aangezien afgescheidenheid en lijden onvermijdelijk samengaan, is de mens wanhopig op zoek naar een oplossing voor dat probleem. Nu richt de theosofie, de Wijsheid van het Ene, zijn aandacht onder de oppervlakte van exoterische wetten en leringen op die waarheid die wel het 'geheim van de eeuwen' genoemd is, namelijk de waarheid dat het Leven Een is: 'U bent DAT'. Het biedt zijn zoekende geest het verenigde beeld van een Plan, dat tegelijkertijd de oorzaak, het doel en de methode van de reis van de mensheid aangeeft.

Theosofie is al vele malen gedefinieerd, maar aangezien geen enkele definitie uitputtend is, mogen wij er vrijelijk nog één aan toevoegen en spreken over de 'wetenschap van spiritualiteit'. Ten eerste moet theosofie, om haar

claim te rechtvaardigen als een wetenschap te worden beschouwd, zich laten zien als een systeem van kennis met bepaalde erkende karakteristieken, namelijk een werkgebied, een hoeveelheid gegevens en een methode. Als een systeem van kennis, is theosofie de bewaarplaats van die drie grote waarheden *die absoluut zijn en niet verloren kunnen gaan, maar die toch onuitsproken kunnen blijven omdat er geen woorden voor zijn*³, namelijk het feit van het bestaan van Eén Goddelijk Principe dat aan alle dingen ten grondslag ligt. Dit is het feit van de goddelijkheid en de daaruit voortvloeiende onsterfelijkheid van de menselijke geest en het feit van de alomtegenwoordigheid van wetten en rechtvaardigheid. Het werkgebied van theosofie is zo groot als het leven; het omvat alle vormen, alle tijden, alle processen, en de geest die erbij betrokken is. De hoeveelheid gegevens ervan bestaat niet alleen uit die traditionele leringen over de mens en het universum die behouden zijn gebleven uit aloude tijden, maar uit alle opeenvolgende ontdekkingen van waarheid, in elke afdeling van menselijke activiteit. Hiermee wordt het oorspronkelijke kader voortdurend verder ontwikkeld en uitgebreid.

De methode van theosofie is de nauwkeurigste en meest veeleisende van alle wetenschappelijke technieken, want het is niets anders dan de ontwikkeling binnen de mens zelf van de vermogens van rechtstreekse waarneming op ieder zijnsniveau. Nu is spiritualiteit, strikt genomen, hetgene dat betrekking heeft op de geest. Maar geest is leven en leven is één. Daarom wordt ware spiritualiteit gezien als 'het zelfbewuste van het Zelf, de realisatie van het Ene in het vele, van het Leven in

de vormen'. Als mystiek correct gedefinieerd is als de kunst van de eenwording met de werkelijkheid, kan theosofie er aanspraak op maken de wetenschap te zijn van eenheid met de realiteit, hetgeen de wetenschap van spiritualiteit is.

Men kan echter staande houden dat ware wetenschap de kennis is die uitnodigt om toegepast te worden. Als dat zo is, dan is de aanspraak die theosofie maakt op de titel wetenschap ruimschoots gerechtvaardigd, want door de mens het idee voor te leggen van een Plan achter het universum, biedt het alle mensen de middelen om deel te hebben aan het Plan en om kennis in handelen om te zetten. Want kennis van het Plan is wetskennis en wetskennis geeft de macht die ook te gebruiken. Wanneer nu de mens bewust deelneemt aan dit proces, zet hij de polsslagen van de evolutie als het ware om van een rekenkundige naar een meetkundige rij. Zijn kennis van het Plan stelt hem in staat om een stuk af te snijden van de weg naar de oplossing van het probleem van afgescheidenheid, en om de inspannende weg van vallen en opstaan met de bijkomende pijn te omzeilen.

Er is wel gesuggereerd dat het doel van een carrièrereïning is 'het verkleinen van de onhandigheidscoëfficiënt'. Hetzelfde doel wordt bereikt door de studie van het Plan van evolutie en de wetten waarmee dit werkt. Want door het verhelderen van de aard van de illusie die de menselijke waarneming beperkt, geeft theosofie onmiddellijk het vermogen om te overwinnen. Door de aard van het werk vast te stellen dat gedaan moet worden door het leven op de reis door veelheid, bespoedigt dit de voltooiing ervan.

De illusie is afgescheidenheid. Het werk is de vernietiging van die illusie. Aangezien de kern van het probleem in de mens ligt, in de identificatie van zijn bewustzijn met de persoonlijkheid (het instrument waardoor zelfbewustzijn bereikt wordt) is zijn essentiële taak niets minder dan de vernietiging van de persoonlijkheid. Totdat hij weet dat het leven in hem, dat het Zelf is, onafhankelijk is van welke van zijn tijdelijke associaties maar ook, heeft hij de illusie van afgescheidenheid niet overwonnen. De persoonlijkheid is de belichaming, de apotheose, van de grote ketterij. De bestudeerder van spiritualiteit wordt dus in diverse termen, maar met een eenduidige boodschap, herhaaldelijk gewaarschuwd over de noodzaak om het persoonlijk leven volledig los te laten, als voorwaarde tot het realiseren van het leven van de geest.

Zolang de mens zich vastklampt aan zijn persoonlijk leven en zijn eigen belangen stelt boven die van anderen, ontkent hij de eenheid van leven. Waar het Zelf erkend wordt als het Ene, zijn iemands belangen namelijk in gelijke mate de belangen van ieder ander. Daarom is het liefhebben van onze naaste als onszelf de enige manier van leven die consistent is met het erkennen van eenheid. Daarom is liefde, het gevoel van volmaakte identificatie met een ander, het vervullen van de wet. Het leven van spiritualiteit is het leven dat geleefd wordt alsof eenheid een feit is.

Is het mogelijk om in een paar woorden uit te leggen wat de praktische uitkomst is van een studie in de wetenschap van spiritualiteit? In alles wat het persoonlijk leven betreft is er niet

meer nodig dan de aanwijzing te volgen die gegeven wordt in *Aan de voeten van de Meester*: precies te doen wat er gezegd wordt, te leven alsof eenheid een feit is en onze broeder lief te hebben als onszelf.

H.P. Blavatsky schrijft in *De Sleutel tot de Theosofie*: *Als u mij vraagt hoe wij theosofische plicht praktisch verstaan en met het oog op karma, kan ik u antwoorden dat het onze plicht is om zonder morren tot de laatste druppel op te drinken wat de levensbeker voor ons inhoudt, om de rozen van het leven alleen te plukken voor de geur die zij aan anderen kunnen afgeven, en zelf slechts tevreden te zijn met de doornen, als van die geur niet kan worden genoten zonder iemand anders ervan te beroven*⁴.

De wetenschap van de spiritualiteit maakt zowel de problemen van het menselijk leven begrijpelijk, alsook de pogingen van individuen en groepen om een bevredigende oplossing ervoor te vinden. De aloude wijsheid stelt dat het Leven Eén is, maar de mens, in de vallei van de schaduw, ziet alleen veelheid en gaat van dood naar dood. In afgescheidenheid en pijn raapt hij de vrucht van de individualiteit; alleen door verzaking en liefde zal hij de Wijsheid van het Zelf kunnen verzamelen.

Noten:

1. Sean Aqvi, *The Evolution of Religion*, Vol I, p.231
2. Mark P. Shea, *By What Authority?*
3. C.W. Leadbeater, *An Outline of Theosophy*, p. 15
4. H.P. Blavatsky, *De Sleutel tot de Theosofie*, p. 213.

Uit: *Insight*, januari/februari 2002
Vertaling: A.M.I.

Een eigen weg

– Trân-Thi-Kim-Diêu

Ieder van ons heeft tot op zekere hoogte levenservaring. Ook al verschillen de omstandigheden al naar gelang onze achtergrond, wij hebben allemaal kennis gemaakt met lijden, teleurstelling, wanhoop, plezier, enig geluk en misschien vreugde. Als theosoof heeft ieder van ons iets te doen in de wereld; toch is er het gevoel dat wij, terwijl wij in de wereld leven, er toch niet helemaal in horen. Het lijkt alsof de glitter van de wereld voor ons niet dezelfde glans heeft als voor mensen die volkomen in de wereld leven en er in thuis horen.

Mevrouw Trân-Thi-Kim-Diêu is voorzitter van de EFTS (Europese Federatie van de Theosophical Society). Zij schrijft en houdt voordrachten over theosofie.

Dat wij leden zijn van de Theosophical Society (TS) geeft ons niet het recht om ons superieur te voelen. Evenmin krijgen wij er meer voordeel door dan de rest van de mensheid. Het suggereert echter dat wij een leven aan het zoeken zijn dat betekenis heeft; dat een betekenisvolle manier van leven ieder van ons vroeger of later op het spirituele pad brengt. Het verschil ligt in het feit dat wij zoeken naar een manier van leven die de moeite waard is.

In het boekje *Aan de voeten van de Meester* lezen wij:

Er zijn in de hele wereld maar twee soorten mensen - zij die weten en zij die niet weten; en op deze kennis komt het aan. Welke godsdienst iemand belijdt, tot welk ras hij behoort – deze zaken zijn niet van belang; wat werkelijk telt is deze kennis – de kennis van Gods plan voor de mensen. Want God heeft een plan, en dat plan is evolutie.

Hier staat het woord ‘God’ niet voor een persoonlijke God; het betekent de diepste natuur van wat bestaat. Wij kunnen dit ‘het goddelijke’ noemen. De theosofische literatuur heeft het veelvuldig over de kennis van het goddelijk plan van evolutie: het is de ken-

nis van de spirituele ziel, het Ene Zelf, dat aan de mensheid de toekomst van de menselijke ziel openbaart, die glorieus en grenzenloos is.

De Stem van de Stilte heeft het over drie hallen: de hal van onwetendheid, de hal van lering en de hal van wijsheid. Op dit moment leeft de mensheid in de eerste hal, die van onwetendheid, waarbij de grootste onwetendheid is dat men niet weet dat men onwetend is! De meeste mensen zijn namelijk onwetend, maar zij weten niet eens dat zij dat zijn en er is, ironisch genoeg, een onbewuste zekerheid dat men wél weet. Door te erkennen dat men onwetend is, kan men gaan zoeken naar kennis en die uiteindelijk verwerven.

Meer dan eens noemt de leraar in *Het Kroonjuweel van Onderscheidingsvermogen (Vivekachudamani)* de zoekeer een 'wijs man'. Spirituele zoekers zijn inderdaad een soort wijze individuen; zij hebben hun onwetendheid ingezien en daarom trachten zij daar iets aan te doen door spirituele leraren om instructie te vragen. De daad van het vragen om instructie getuigt van de bereidheid om te leren.

Wat moet men nu leren en hoe? We kunnen allerlei vaardigheden aanleren, zoals de technische vaardigheid om een auto of een vliegtuig te besturen of een computer te gebruiken. Hiertoe dient men enige moeite te doen en op andere vlakken enige offers te brengen. Dit maakt deel uit van de methode. De vereisten kunnen niet genegeerd of verwaarloosd worden als we de verlangde vaardigheid willen verwerven. Het leren van technische vaardigheden is eindeloos naarmate de technologie evolueert en nieuwere apparaten oplevert die de nieuwsgierigheid van het menselijk denkvermogen prikkelen. Zo gaat het ook bij het

vergaren van informatie. Wij leven in een wereld van informatie waar miljarden megabytes informatie de aarde rondgaan. Naarmate het informatienetwerk dagelijks breder en complexer wordt, kan men erin verstrikt raken als men zich daarvan niet bewust is. Aan gezien wij in de wereld leven kunnen wij geen afstand doen van al die vaardigheden. We moeten het steeds maar verwickeld zijn in het vergaren van informatie en het aanleren van nieuwe vaardigheden echter wel inperken, tenzij we onverschillig zijn voor onze spirituele evolutie. Dit is een zaak van onderscheidingsvermogen waarover alweer *Aan de voeten van de Meester* waardevolle raad geeft:

Hoe wijs je ook al mag zijn, op dit Pad heb je nog veel te leren; zoveel dat ook hier onderscheidingsvermogen nodig is, en je moet zorgvuldig bedenken wat de moeite van het leren waard is. Alle kennis is nuttig, en op een dag zul je alle kennis bezitten; maar zolang je er slechts een deel van hebt, zorg er dan voor dat het 't nuttigste deel is.

Wat is het nuttigste deel van kennis? Dat hangt af van de motivatie van de leerling. De keuze van wat het nuttigste is wordt gemaakt volgens wat iemand definieert als "de moeite waard om te leren". Voor iemand die helemaal in de wereld staat en wiens motivatie gebaseerd is op egoïstische, materialistische doelstellingen, zal de belangstelling gericht zijn op meer weelde en macht. Voor iemand die in de wereld leeft, maar er geen deel meer van uitmaakt, kan de motivatie volkomen verschillend zijn, omdat er voor hem *'grotere dingen zijn dan weelde en macht, dingen die echt zijn en blijvend.'*

Maar wat zijn deze dingen die echt zijn en blijvend? Hoe kan men daar

ook maar het geringste idee van krijgen als men nog steeds betoverd wordt door datgene wat onwerkelijk is? De levenswijze, de denkgewoonten, de routinehandelingen, alles wat gevormd wordt door wereldse tendensen en egoïstische motieven, zijn wolken die een heldere visie op wat werkelijk is versluieren. De wereld waarin wij leven is een wereld van schijnbaarheden (appearances). Tenzij wij kunnen zien wat achter die verschijningen ligt, kunnen wij nooit een visie krijgen op het werkelijke. Eén van de Mahatma's wees erop dat één van de grootste moeilijkheden bij hun taak van het onderwijzen van leerlingen was ervoor te zorgen dat zij leerden zich te ontdoen van hun afhankelijkheid van verschijningen. Om dat te bereiken moeten de leerlingen eerst het geleerde teniet doen ("ontleren", unlearn).

Conditionering komt voort uit wat wij de achtergrond noemen, uit rassencultuur, familieopbouw, intellectueel onderricht en religieuze opvoeding. Al deze kenmerken lijken op laagjes van kunstmatige kleuren die op het natuurlijke hout geschilderd zijn, dat de fundamentele natuur van een individu vormt. Wanneer men begint de achtergrond te ontleren, begint men de conditionering op te heffen.

Aanvankelijk kan men beseffen dat datgene waarvan men als vanzelfsprekend aannam dat het werkelijk was, niet werkelijk is. We kunnen ook beseffen dat wat wij belangrijk achten, niet belangrijk is. Het hele proces is als het één voor één verwijderen van de lagen kunstmatige verf om het natuurlijke hout van het echte Zelf te ontsluiten. Het komt overeen met het moment dat onze visie verandert en er een bredere invalshoek ontstaat met een nieuwe blik op het leven.

Het veranderen van onze visie is niet alleen een zaak van zelfaanpassing aan omstandigheden. Dit zou alleen maar schrandere kunnen zijn, om de moeilijkheden in het leven te omzeilen. Een veranderde visie betekent ook geen compromis, maar als rechtstreeks gevolg vallen schaalverdelingen van waarde de één na de ander uiteen en worden vervangen door belangrijker die van meer waarde zijn. Dit kan lange tijd doorgaan, totdat de schaal die gebaseerd is op universele deugden gevonden en volledig geaccepteerd is als het ultieme criterium voor ons denken, spreken en handelen. Hetzelfde gebeurt met denkbeelden en noties, die 'dingen' zijn. Ofschoon gedachten subtieler zijn dan materiële voorwerpen, zijn ze niettemin 'dingen' op het toneel van manifestatie. In het leerproces worden gedachten vervangen door diepere die voortkomen uit dieper begrijpen. Als dit begrijpen juist is, verschilt het niet van innerlijke visie of inzicht.

Inzicht zal natuurlijkerwijs leiden tot juiste motivatie en uiteindelijk tot het wegvallen van motivatie. Dit komt doordat motivatie getuigt van het zelf, terwijl onzelfzuchtige handeling noodzakelijkerwijs zonder motief is. Inzicht zal de oprechte leerling verder leiden naar het onderscheiden van de aard van handeling zelf.

Het veranderen van visies, het verfijnen van noties, oprecht handelen, dat alles is het gevolg van leren. Op een subtiel niveau kan men zeggen dat dit leren het spirituele leren is dat ook het reinigen van de innerlijke mens is. Met andere woorden, dit leren is zuivering. Wanneer het de vorm aanneemt van onderzoek naar de aard van wat bestaat, door bespiegeling en meditatie, helpt het de leerling het ware

Zelf te ontdekken. Zo schrijft de leerling voort, stap voor stap, vanuit het onwerkelijke naar het werkelijke.

De weg van het onwerkelijke naar het werkelijk is niet een glad geplaveide weg waar schaduwrijke onderkomens klaarstaan om de vermoeide reiziger te verwelkomen. De reis van het onwerkelijke naar het werkelijke is niet automatisch een veilige reis, zoals vaak gezegd, gehoopt en verwacht wordt. Integendeel, het is een gevaarlijke reis waar de reiziger niet altijd ongedeerd doorheen komt. Hij kan zelfs omkomen voordat hij de reis voltooit, omdat de valkuilen even talrijk zijn als de zwakheden van de reiziger: de grootste vijand die de reiziger heeft is zichzelf. De valkuilen die genoemd worden in *Licht op het Pad* zijn ambitie, verlangen naar leven, verlangen naar comfort en sensatie, gevoel van afgescheidenheid en behoefte aan groei. Deze moeten, volgens het advies allemaal ‘gedood worden’. Bovendien kan trots als de ergste belemmering genoemd worden. Trots heeft een breed scala aan vormen, van het rauwe tot het subtiele. Zij maakt dat iemand het gevoel heeft dat hij beter is dan ieder ander, zoniet de allerbeste. Zij fluistert de trotse mens arglistig in dat de hele wereld voor hem zou moeten buigen; dat hem speciale aandacht verleend moet worden. In zijn ogen is het zonneklaar dat de zaken moeten verlopen zoals hij dat wil, aangezien hij het beter weet dan ieder ander. De meest welsprekende illustratie hiervan is te vinden in de persoonlijkheid van de heer Hume, die door één van de Mahatma’s werd beschreven als een ‘monument van trots’. De heer Hume vroeg de Meesters om instructie, maar in zijn achterhoofd geloofde hij dat hij beter wist dan zij hoe hij instructie

moest geven en aan wie. Wij allen zijn in het dagelijks leven misschien ‘kleine’ Humes en we kunnen dit onthullen door eerlijke en scherpe zelfobservatie.

Het Pad betreden betekent niet meer terugkeren naar de Hal van Onwetendheid, maar trachten verder te gaan naar een groter begrip. Elke valkuil kan beschouwd worden als een stap die al overwinnend genomen moet worden, totdat de laatste valkuil gepasseerd is. Dit keerpunt is slechts een daad van wil, om te besluiten om onze ziel niet richtingloos van leven naar leven te laten rondrijven. Het betreden van het Pad komt overeen met het ogenblik waarop men zijn leven en zijn lotsbestemming in handen neemt en weerstand biedt aan de stormen die veroorzaakt worden door onze onwetendheid of door voorbijgaande handelingen, die ons heen en weer werpen in de oceaan van ‘worden’ of samsara (*Ganesha*: samsara = rondgang, kringloop van geboorten; de stroom van het eeuwig worden). Wanneer deze beslissing om onze lotsbestemming in eigen hand te nemen is genomen en men de volharding heeft om bij deze beslissing te blijven, dan pas begint het spirituele pad. Niet eerder.

Het Pad is het pad van leren en dienstbetoon. We verlaten de Hal van Onwetendheid en overschrijden de drempel die leidt naar de Hal van Lering. Terwijl hij leert wordt de leerling ervoor gewaarschuwd dat hij hoofdleren (head-learning) moet onderscheiden van zielenwijsheid (soul-wisdom), zoals gemeld in *De Stem van de Stilte* (111-113):

Leer, alvorens uw eerste stap te doen, het echte van het onechte te onderscheiden, het steeds voorbijgaande van het steeds blijvende. Leer bovenal verschil te maken tussen verstandelijke kennis en

Wijsheid van de Ziel, tussen de leer van het 'Oog' en die van het 'Hart'.

Onwetendheid is als een gesloten vat zonder frisse lucht; de Ziel, als een vogel die erin gevangen zit...

Maar zelfs onwetendheid is beter dan verstandelijke kennis zonder Wijsheid van de Ziel om haar te verlichten en te leiden.

Hoofdleren alleen is kunstmest voor de groei van trots. Het blaast het gevoel van afgescheidenheid op en vergroot het persoonlijk ego. Alle ware spirituele leraren hebben hun leerlingen gewaarschuwd tegen de gesel van de trots. Tot de laatste stap aan toe kan trots een potentiële oorzaak zijn van iemands val. De leerling moet een voortdurend oog inwaarts gericht houden om te voorkomen dat trots gevoed wordt en blijven opletten om deze 'uit te roeien', als een ziekte van de ziel.

De waarschuwing in *De Stem van de Stilte* luidt (26): *In de Hal van Lering zal uw Ziel de bloesems van het leven vinden, maar onder iedere bloem een opgerolde slang.*

Het zou kunnen betekenen dat leren de belofte inhoudt van kennis, maar wanneer kennis een bepaald succesniveau bereikt, ligt daarachter het gevaar van zelfliefde, zoals een slang die altijd ligt te wachten om een dodelijke beet te geven.

Nederigheid is als een beschermend schild. Daarom adviseert *De Stem van de Stilte* (161 en 162):

Wees nederig als u tot Wijsheid wilt komen.

Wees nog nederiger als u Wijsheid hebt verworven.

Leren is eindeloos; zo ook het Pad. Maar zoals gezegd, wanneer het proces op zich goed is, zal het toegang geven tot inzicht, als een prelude, een voorloper van wijsheid. Die wijsheid is het innerlijk licht dat de weg van de leerling verlicht naar de ontdekking van het goddelijk plan dat het plan van evolutie is.

Zoals ik het zie is dit pad hetzelfde als de weg die Blavatsky beschreef als 'steil en doornig, een weg die leidt naar juist het hart van het universum.' De verklaring van de ziener, J. Krishnamurti, die bevestigt dat 'waarheid een land zonder paden' is, is geen ontkenning van de weg van HPB, zoals het misschien in eerste instantie lijkt. Mocht er namelijk enige weg zijn naar de waarheid, dan moet dat pad noodzakelijkerwijs leiden naar het hart van het universum, dat ook het hart is van het Ene Zelf. Dit kan echter geen vooraf ontworpen pad zijn. Is er feitelijk enig ander pad te gaan dan dat pad dat het universele pad is en toch tegelijkertijd een eigen pad is? Hier verwijst *De Stem van de Stilte* opnieuw naar een antwoord (58): *U kunt het Pad niet begaan, voordat u het Pad zelf bent geworden.*

Uit: *The Theosophist*, december 2004
Vertaling: A.M.I.

NB: De Nederlandse vertaling van de citaten uit *De Stem van de Stilte* komt uit *Drie Wegen, één Pad* (UTVN).

Parsifal van Wagner

(deel I van 3)

– Alan Senior

Inleiding

Richard Wagners *Parsifal* is, sinds de eerste opvoering in juli 1882, aan heel veel (soms zeer spottende) kritiek onderhevig geweest, hoewel de componist het als zijn mooiste schepping beschouwde, naast *Die Ring des Nibelungen*, en ernaar verwees als een ‘Heilig Drama’.

Friedrich Nietzsche noemde het werk ‘christendom gearrangeerd voor Wagnerianen’ (maar hij liet zijn waardering elders blijken, zoals we nog zullen zien). H. P. Blavatsky, die het nooit opgevoerd zou zien, was vernietigend in haar commentaar en noemde het ‘buitengewoon kinderachtig’ (*H. P. Blavatsky: Collected Writings*, IV, p. 328).

Alan Senior geeft wereldwijd lezingen over kunst, muziek en theosofie en is uitgever van *Circles*, het tijdschrift van de Theosophical Society in Schotland.

Onlangs bedacht een rechter in Miami een nieuwe manier om overtreders die hun autoradio's te luid laten klinken te straffen: hij veroordeelt ze tot het bijwonen van een opera-uitvoering!

Rechter Swartz kiest nooit een opera die past bij de misdaad, want dan zou hij volgens zijn zeggen ongenadige Wagneriaanse doses vergeldend ongemak, ellende en verveling, zoals *Parsifal*, moeten voorschrijven. Helaas is dat de mening van talloze mensen die nog nooit goed naar Wagner geluisterd hebben, zoals Mark Twain die een keer opmerkte: *Mij is verteld dat Wagners muziek beter is dan het klinkt.*

Anderen hebben de componist berispt om zijn notoire racisme en zien *Parsifal* met zijn thema van zuiverheid als ‘een verhandeling over Arische zuiverheid met de graalridders als voorboden van Hitlers stoottroepen’, ook al zijn de graalridders monniken en geen soldaten en vind je geen spoor van militarisme in de muziek (er is geen ‘Horst Wessel lied’ te bekennen in de partituur). Daarnaast zien som-

mige feministen het vrouwelijk personage Kundry als half dienstmeisje, half verleidster, en helaas is dit nog altijd voor veel mannen het ideaalbeeld van de vrouw. Ik hoop echter in deze serie artikelen aan te tonen dat deze critici allemaal ‘de plank hebben misgeslagen’ en dat het muziekdrama – Wagners grootste en stralendste compositie – ons een rijkdom aan esoterische leringen verschaft. Er is wel eens gezegd, en ik weet niet in hoeverre dat waar is, dat er meer boeken geschreven zijn over Wagner dan over welke andere historische figuur ook, met uitzondering van Jezus Christus en Napoleon. Onder die wetenschappelijke werken zijn er slechts enkele die gedetailleerd onderzoek doen naar de esoterische inhoud van zijn muziekdrama’s; nog minder noemen ze zijn plannen voor een zesjarige esoterische muzikale opleiding of proberen ze de diepere occulte betekenissen toe te lichten die je in *Parsifal* kunt vinden.

We zullen beginnen met te kijken naar Wagners bronnen. De belangrijkste graalromans werden geschreven in de tweede helft van de twaalfde en de dertiende eeuw. Daaruit is geen samenhangend ‘verhaal’ van de Heilige Graal te voorschijn gekomen, maar hieronder volgt een algemene schets van de gedeelde inhoud.

Een mysterieuze, leven schenkende kelk wordt bewaakt in een kasteel dat moeilijk te vinden is. De eigenaar van het kasteel is ofwel verlamd of ziek en vaak is het omringende land onvruchtbaar en kaal. De eigenaar kan alleen genezen worden als een ridder het kasteel vindt en, na een geheimzinnige processie te hebben gezien, een bepaalde vraag stelt. Als hij bij deze opdracht faalt, zal alles bij het oude blijven en moet de zoektocht opnieuw

beginnen. Na omzwervingen en avonturen (waarvan er veel zijn die betrekking hebben op gebeurtenissen die de jonge held in eerste instantie niet begrijpt), keert de ridder terug naar het kasteel en stelt de vraag die de koning geneest en het land weer vruchtbaar maakt. De heldhaftige ridder volgt de gewonde koning op als bewaker van het kasteel en van alles wat daarin is.

Wolfram von Eschenbach schreef zijn beroemde epische gedicht *Parzifal* rond 1205 – misschien voor een beschermheer die op kruistocht ging, misschien voor een of andere adellijke dame – en hij beschrijft de Graal als een kostbare, uit de hemel gevallen steen, die je zou kunnen beschouwen als het ego- bewustzijn of het ontwaken van het denkend beginsel in de menselijke evolutie. Wolfram geloofde dat de Graal, en trouwens de meeste symbolen, het beste werken wanneer je ze grotendeels ongedefinieerd laat, zodat verschillende mensen zich er op verschillende manieren mee kunnen vereenzelvigen; zo wordt in dit werk de Graal niet genoemd als de kelk die gebruikt werd om het bloed van Christus op te vangen. De Graal kan ook in verband gebracht worden met de Steen der Wijzen in alchemistische geschriften. Zo is ook de Schotse Steen van het Lot (Stone of Destiny) één van de vele soorten bijzondere stenen die verbonden zijn met bepaalde overtuigingen; Schotlands legendarische ziener Coinneach Odhar, die aan het Brahan Castle verbonden was, was bijvoorbeeld in staat de toekomst te zien door een gat in zo’n steen die hem geschonken zou zijn door de feeën.

Er is dus een grote verscheidenheid aan verschillende versies van de legende, maar in al die versies is de Graal een mystiek, magisch voorwerp,

of het nu een gouden schotel is of een grote ketel (die in Keltische verhalen onbepaalde overvloed opleverde), een met juwelen bezette kelk, of een heilige steen. De Keltische ketel des overvloeds lijkt ook op het vat uit de Eleusinische mysteriën die gevierd werden in de buurt van Athene, waarbij iedereen die eruit dronk gemakkelijk Bradhna ofwel de Keltische plek van glorie (Hemel) bereikte. Een andere beker van transcendentie wordt in verband gebracht met het vedische soma, een inwijdingsdronk die leidde tot goddelijke gnosis of verlichting. Anderen geloven dat het land zelf een soort Graal is, waartoe heilige plaatsen behoren zoals Iona en Glastonbury in Engeland.

Toen de Graal tot de beker werd die door Joseph van Arimathea gebruikt werd om het bloed van Christus op te vangen bij de kruisiging, veranderde de hele betekenis, in Wagners woorden, in ‘Graalbewustzijn’: het goddelijk Zelf of *atma-buddhi*, gezuiverd en verlost. Nu werd de beker het machtigste symbool van zuiverheid, het einddoel voor hen die zich op het goddelijk pad begeven. Von Eschenbach voerde de Tempelridders op als de enigen die het waard waren om de Graal te bewaken. Latere versies, beïnvloed door de Cisterciënzer abt Bernard van Clairvaux (een van de stichters van de orde van de Tempeliers) presenteerden het zoeken naar de Graal als een zoeken naar een mystieke vereniging met God. Kennis, zuivere liefde en opoffering zijn de eigenschappen die horen bij de ziel en die hun objectieve equivalent vinden in de legende van de Graal. Zo schenkt de Graal lichamelijke kracht en gnosis aan de bewakers ervan – innerlijke kennis die leidt tot toewijding, devotie, nederigheid en zelfopoffering. Het

verhaal wordt niets minder dan een inwijdingsspeurtocht naar het innerlijk Zelf, om ons compleet te maken, geïntegreerd en in staat om het evenwicht te herstellen dat zo bitter nodig is in de hedendaagse gefragmenteerde wereld. Het rijk van de Graal is niet een locatie in tijd of ruimte en de Graal zelf is niet een aards voorwerp, maar iets spiritueels in ieder mens, de bron des levens. Het vinden van deze steeds veranderende Graal betekent dat je diep in jezelf moet zoeken en zo lang een persoonlijke weg in contact moet zien te komen met de Godheid.

Intussen denken psychologen en sommige dichters vaak dat de gewonde koning en het desolate onvruchtbare land rondom hem een metafoor zijn voor het gebrek aan evenwicht tussen het mannelijke en het vrouwelijke – een symbool voor het ontbrekende of verwaarloosde goddelijke vrouwelijke element in de westerse cultuur. Vrouwen worden in de legenden absoluut geschetst als Graaldragers, dus het herstellen van het vrouwelijke element in ons collectief onbewuste is heden ten dage voor iedereen in de westerse beschaving een belangrijk doel. Zijn bovendien onze oorlogen en de toenemende schade aan het milieu, de klimaatverandering, enzovoorts, niet synoniem met een spirituele woestijn? Kunnen wij onze vervuilde en ontwijde aarde herstellen of is het te laat? Dat is precies de vraag die de leidende politici in de wereld op dit ogenblik stellen en het herstellen kan alleen gebeuren door een gemeenschappelijke inspanning door alle naties op aarde. Hebben we de collectieve wil om dat te doen? Als het ons lukt dan zou dat kunnen leiden tot een waarlijk verenigde planeet en een verhoogd bewustzijn in een verdeelde mensheid.

Het muziekdrama

Richard Wagner was al eerder in zijn carrière van plan om twee muziekdrama's te schrijven: *Jesus van Nazareth* rond 1840 en *Die Sieger (De Overwinnaars)*, dat hij uiteindelijk schetste in 1856 en dat speelde in India in de tijd van de laatste reis van de Boeddha, vóór zijn uiteindelijke verlichting.

Geen van beide werken werd voltooid, maar elementen uit beide werken komen voor in *Parsifal*, waarbij de zuivere Ananda (heldin uit *Die Sieger*) 'de onschuldige dwaas' Parsifal wordt. Men zegt dat Ananda de naam is van de favoriete leerling van Gautama (voor zover het hebben van favorieten überhaupt mogelijk is bij iemand die dicht bij de staat van verlichting is) en de naam betekent 'zaligheid', 'vreugde', of 'geluk'. De heldin zou eerst Prakriti genoemd worden. In de Indiase filosofie staat dit voor de oorspronkelijke, scheppende materie, de bron en basis van de materiële kant, de substantie-zijde van het gemanifesteerde heelal. Zij en Maria Magdalena in het uiteindelijk niet verschenen muziekdrama *Jesus von Nazareth* werden samengebracht in het personage van Kundry in *Parsifal* die daarmee symbool stond voor dit occulte beginsel van materie. Er is ook een verwijzing naar haar vorige incarnaties wanneer de leidende ridder Gurnemanz zegt: *Zij leeft hier nu, misschien geïncarneerd om boete te doen voor een of andere zonde uit een eerder leven... Nu doet zij boete door daden die weldadig zijn voor onze Orde... zij dient ons en daardoor helpt zij zichzelf.*

Wagner geloofde dat de conventionele opera gedegeneerd en oppervlakkig was geworden, 'hol vermaak, slechts theatraal vertoon' zoals hij het noemde. Hij was ook van mening dat

Kunst – poëzie, schilderkunst en bovenal muziek – een zuiverder tolk van de ziel was dan de kerk of staat ooit kon zijn en door kon dringen tot vóór voorbij welke vorm van dogma dan ook. Met deze overtuigingen in het achterhoofd was hij vastbesloten om een kentering teweeg te brengen, de opera opnieuw uit te vinden als een serieuze vorm van kunst. Hij keek terug naar de tijd van de oude Griekse drama's en hij voelde dat hij door dit nieuwe concept van het muziekdrama in staat zou zijn de weg te wijzen naar de muziek van de toekomst en zelfs de maatschappij ertoe zou kunnen brengen om zichzelf beter te begrijpen.

Uit het geplande muziekdrama *Die Sieger* kunnen we afleiden dat Wagner het boeddhisme serieus bestudeerde, zoals ook uit zijn brieven duidelijk wordt, waarin hij schrijft dat hij het idee van nirvana in gedachten had bij het componeren van *Tristan und Isolde*, dat ook een drama van inwijding en het ontwaken tot vol bewustzijn is (NB *Ganesha*: nirvāna = uitdoven van het besef van afgescheiden bestaan. Volgens het *māhāyana* de ontplooiing van de eindeloze mogelijkheden van de inwonende buddha-natuur). Wagner schetste zelfs een boeddhistisch einde voor *Der Ring*, met Brunhilde die nirvana bereikt, maar uiteindelijk veranderde hij dat slot. Aan zijn intieme vriendin Mathilde Wesendonck, die waarschijnlijk ook ooit zijn maîtresse was, schreef hij: *Ik ben ongewild een boeddhist geworden en bij een andere gelegenheid zegt hij: Alleen het diepzinnig onder woorden gebrachte denkbeeld van reïncarnatie zou mij enige troost kunnen bieden, aangezien die overtuiging laat zien hoe alles uiteindelijke volledige verlossing kan krijgen. Volgens dit prachtige boeddhistische*

geloof vindt de vlekkeloze zuiverheid van Lohengrin een eenvoudige verklaring in het feit dat hij de voortzetting is van Parsifal, die moest vechten voor zijn zuiverheid. In dat geval zou zelfs Elsa in haar wedergeboorte de hoogte van Lohengrin kunnen bereiken... Zo bezien is de hele tragedie van het leven niets anders dan het gevoel van Afgescheidenheid in Tijd en Ruimte.

Wagner had zich voor het eerst vertrouwd gemaakt met het boeddhisme rond zijn twintigste levensjaar, toen hij logeerde bij zijn zwager, een Sanskriet geleerde en leraar. We weten dat hij ook bekend was met de vrijmetselaars, met wie hij in een hevig debat verzeild raakte, en dat hij ook enige rozenkruisers kende. In zijn bibliotheek in Bayreuth staan vertalingen van de *Upanishads* en de *Mahabharata*, die allebei tijdens zijn leven zijn uitgegeven, samen met Holtzmanns *Indische Sagen* (Stuttgart, 1854) en Eugène Burnoufs monumentale werk *Introduction à l'histoire du Bouddhisme Indien* (Parijs, 1844). Maar het ontdekken van de filosofie van Arthur Schopenhauer in 1854 veranderde Wagners leven en zijn visie op het heelal, met name door Schopenhauers boek *Die Welt als Wille und Vorstellung* dat in 1819 was verschenen. In een minder bekend boek stelt Schopenhauer ook dat mededogen de enige basis voor moraliteit is. Hij verschafte Wagner een lijst van boeken over oosterse religies, waarvan er één – dat van Burnouf – de basis werd voor zijn schets voor *Die Sieger*. Het lijkt er echter op dat zowel Wagner als Schopenhauer wat moeite gehad hebben om het verschil tussen metempsychose - *Ganesha*: zielsverhuizing- (zoals onderwezen door Pythagoras, Plato en de Brahmanen) en

palingenese - *Ganesha*: wedergeboorte-, de subtielere boeddhistische leer, te begrijpen (zie hiervoor *Richard Wagner's Letter to Mathilde – Reincarnation and Karma* door Derrick Everett, op www.monsalvat.no; de Parsifal Home Page op het internet). In *Parsifal* concentreert Wagner zich echter op 'inzicht door mededogen' (essentieel in het boeddhisme en in het christendom) en verwijzingen naar Parsifals zuiverheid in zijn brieven tonen aan dat hij geloofde dat die bereikt kan worden door karmische verdienste in talloze levens (hierover wordt gesproken in het eerste bedrijf, wanneer Parsifal het heeft over zijn vele namen die nu vergeten zijn).

Volgens de legende raadpleegde Wagner drie bronnen: *Perceval le Galois* of *Contes de Grail* van Chrétien de Troyes (1190), *Parzifal* van Wolfram von Eschenbach (dat al eerder genoemd werd en afgeleid is van een oudere voorchristelijke traditie met oosterse verbindingen) en het 14e eeuwse manuscript uit Wales dat het *Mabinogion* genoemd wordt, waarin Peredur (de Keltische Parsifal) 'door de Sluier dringt' en zich door helderziendheid bewust wordt van onzichtbare gebieden. Maar Wagner gebruikte de meer Teutoonse spellingsvorm en combineerde de versies alle drie in zijn allegorische verhaal. De eerste impuls om *Parsifal* te schrijven had Wagner gevoeld toen hij 31 jaar was en Von Eschenbachs werk las. De eerste schetsen dateren uit 1857, maar pas in 1877 werd de tekst voltooid en in boekvorm uitgegeven; het kostte nog vijf jaar om ook de muziek erbij te voltooien. Hij beschreef het niet alleen als een 'Heilig Drama' maar als een 'Toneel Festival' of 'Wijding' en weigerde toestemming te verlenen om het

buiten het theater van Bayreuth, zijn ‘Graaltempel’, op te voeren.

Wagner realiseerde zich dat de legende enkele van de diepste en diepzinnigste spirituele waarheden voor de vooruitgang van de mensheid bevat. Hij beperkte alle realistische elementen tot een minimum en, in overeenstemming met de wetenschap dat alle mythen, legenden en allegorieën buiten tijd en ruimte spelen, laat hij de leidende ridder Gurnemanz zeggen: *Hier wordt tijd tot ruimte*. In deze mythische tijd zijn sommige van de personages tijdloos en is er geen specifieke plaats van handeling nodig. In navolging van de traditie van de Mystrietempel is *Parsifal* verdeeld in drie graden of fasen – voorbereiding, zuivering en vervolmaking – en het is ook verbonden met de drie vrijmetselaarsgraden van leerling, gezel en meester. Helaas beschreef een criticus in zijn tijd het als iets dat het midden hield tussen een mis en een orgie, en de ‘woeste mix’ van religieuze symboliek en mythe in *Parsifal* heeft het altijd tot het moeilijkst te duiden van zijn werken gemaakt. Toch moet welhaast iedereen in vervoering raken door de slotscène met zijn geweldige boodschap van voltooiing, vervulling, en optimisme, waardoor de wereld een nieuwe hoop op verlossing door mededogen geboden wordt. En als er ooit behoefte was aan mededogen en spirituele verlichting, dan is het wel in onze door conflicten verscheurde wereld.

Parsifal is een naam die vertrouwd is voor diegenen die *Lohengrin* gehoord hebben, want Lohengrin is in dat werk Parsifals zoon en een heilige Graalridder. De naam is afkomstig van het Arabische ‘Parseh-fal’ dat betekent ‘de argeloze dwaas’. Hij is een jongeman met een achtergrond van afzondering

en weinig onderricht, maar tegelijk iemand die eenvoud en moed paart aan innerlijke kracht, die net als de Boeddha gevoelig is voor het lijden in de uiterlijke wereld. We denken hierbij ook terug aan wat de heilige Paulus leert in zijn eerste brief aan de Korintiërs: *Heeft God de wijsheid van de wereld niet in dwaasheid veranderd?* (1: 20) en hij voegt eraan toe: *Wanneer iemand van u denkt dat hij in deze wereld wijs is, moet hij eerst dwaas worden; pas dan kan hij wijs worden* (3: 18).

De Graal was ook een onderwerp in de liederen van de troubadours, die bewaard zijn gebleven uit de middeleeuwen, een esoterische traditie die verhaalt hoe Joseph van Arimathea de beker en de heilige speer, die Christus’ zijde had doorboord toen hij aan het kruis hing, behoedt. Het heilig Vat symboliseerde voor Wagner echter de bron van spiritueel leven, de goddelijke liefde die leven wordt en de wereld verlost, en die je zelfs al terug kunt vinden in de vedische hymnen. Het zoeken naar de Graal is hier dus het streven naar zuivering en naar vereniging met deze bron van leven. Zoals al aangegeven is de legende van een speciale beker, of vat, ook terug te voeren tot de tijden van de druiden, zoals het verhaal van de oude Keltische dichter Taliesin over de mysteriën van de kookpot / ketel van Ceridwen, de grote moedergodin en het Keltische equivalent van Demeter en Isis uit de Griekse en Egyptische Mysteriën. Dit vat gaf dichterlijke inspiratie, wijsheid, de gave van waarzeggerij en wederopstanding, waarbij zij die weer tot leven gewekt werden geheimhouding moesten zweren en nooit de geheimen ervan mochten prijsgeven.

De wijn of het bloed in zulke vaten is daarom het atma (goddelijke kennis)

en de beker is buddhi (de intuïtie of het onderscheidend beginsel) dat dient als een voertuig voor atma. Parsifal is zelf buddhi in zijn ontluikend aspect en het hele verhaal gaat over individuele spirituele ervaringen van inwijding en het herstel van een spirituele broederschap. Toen hij bezig was met de compositie zei Wagner: *Ik word gebruikt als het instrument voor iets wat hoger is dan mijn eigen wezen rechtvaardigt... Tijdens het werken aan de partituur heb ik vele schitterende en opwekkende ervaringen in dat onzichtbare gebied gehad. Ik geloof dat universele vibrerende energie ons verbindt met de hoogste kracht van het universum, waar we allemaal een deel van zijn.*

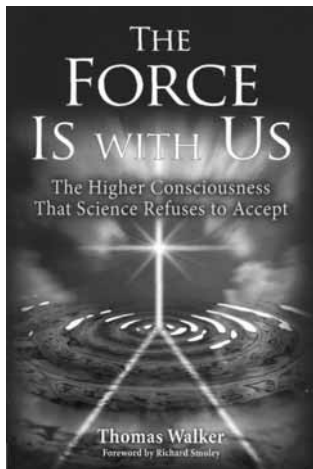
De ‘officiële’ kerk van geestelijken en bisschoppen betekende weinig of niets voor zowel Von Eschenbach als voor Wagner en zij leken veeleer een voorkeur te hebben voor de verheven idealen van waar ridderschap. Het is opvallend dat Wagner nooit enige kerkmuziek -missen, requiems of cantates- geschreven heeft. Hij meende dat het de taak van de kunst was om het wezen van religie te bewaren door diepere, versluisde waarheden die hij vond in de boeddhistische filosofie, de *Upanishads* en de *Mahabharata*. Muziek, zo schreef hij, zou de ziel van de religie redden, waarbij mystieke symbolen zoals je die in mythen, legenden en allegorieën vindt, buiten tijd en ruimte gelegen, diepe waarheden onthullen en waarden aanreiken van gewijdsheid, mededogen, heiligheid en verlossing, los van theologische opvattingen. Bij Wagner nam ieder objectief of subjectief denkbeeld een

muzikale vorm aan, was de basis van een leidmotief dat, hoewel het altijd kort, eenvoudig en gemakkelijk te herkennen is, met eindeloze modificaties gebruikt wordt, hetzij in ritme, harmonisering, instrumentatie, versterking of omkering.

De hele partituur van *Parsifal* wordt afgeleid van het eerste, sublieme, etherische motief van de eucharistie dat je hoort in de Prelude waarmee het muziekdrama begint. Blokken muziek suggereren contrasterende gevoelens die echter niet gespecificeerd zijn, noch met elkaar verbonden zijn of zelfs maar een wisselwerking hebben. De eucharistie, de Graal, het geloof, en elegische motieven zijn allemaal bedoeld om in ons kalmte en volmaakte rust op te wekken – vrij van alle uiterlijke beslommingen, maar wel met een vage gewaarwording van mysterie erin. Ik denk dat we, bij het horen ervan, met Friedrich Nietzsche kunnen instemmen (die, zoals we ons herinneren, best kritisch was over het werk) toen hij, diep erdoor geroerd, opmerkte: *Heeft Wagner ooit iets beter geschreven? Heeft ooit een schilder zo’n smartelijke kijk op de liefde geschilderd als Wagner deed in de laatste akkoorden van zijn Prelude? God heeft ons de muziek geschonken opdat wij, vóór alles, erdoor naar boven geleid zullen worden... Het belangrijkste doel ervan is onze gedachten naar boven te voeren, opdat de muziek ons verheft. Leven zonder muziek is een vergissing.*

(wordt vervolgd)

Uit: *The Theosophist*, juni 2008
Vertaling Louis Geertman

**The Force Is With Us
The Higher Consciousness
That Science Refuses to
Accept.**

**Thomas Walker, Quest
Books, TPH Wheaton
USA.**

De 'Force' ofwel de kracht waar dit boek over gaat wordt door het Taoïsme aangegeven met *chi* ofwel *qi* en door het Hindoeïsme met *prana*.

Prana is de uitstralende logische energie, de levensstroom op de gebieden van bestaan.

Het voorwoord van Richard Smoley begint met het aangeven dat het woord 'wetenschap' tegenwoordig twee betekenissen heeft: er is een ware onderzoekende wetenschap, maar er bestaat ook een dogmatische zogenaamde wetenschap die niet verder kijkt dan het oog kan zien en die eindconclusies trekt en vastlegt daar waar

het onderzoek juist zou moeten beginnen. Smoley spreekt dan van 'scientism'. Dit boek gaat over het ware wetenschappelijke onderzoek naar paranormale verschijnselen.

In het tweede voorwoord van het boek legt Thomas Walker uit dat hij tot het schrijven van dit boek kwam na het overlijden van zijn zoon. Hij had zijn zoon gevraagd om na zijn dood contact te blijven houden met zijn familie, zodat ze konden weten hoe het met hem ging.

Volgens Walker hield zijn zoon zich aan zijn woord. Hij ziet contacten met zijn overleden zoon in verschillende verschijnselen, zoals onder andere in telefoongesprekken, omvallende foto's en dromen. Het zet hem aan het denken, hij ziet een kracht aan het werk waar hij nooit van heeft gehoord en hij besluit psychische verschijnselen te gaan onderzoeken, omdat de reguliere wetenschap hem geen antwoorden kan geven.

Dan volgt een introductie van de schrijver over zijn onderzoek waarin hij uitlegt dat er velden van energie zijn waarover niet gediscussieerd kan worden, zoals de velden van geestelijke energie die liggen in de innerlijke ruimte van het menselijk bewustzijn. Hij wil in zijn boek verschillende psychische fenomenen, die wel te bespreken zijn, onderzoeken, zoals buitenzintuiglijke waarneming, mediumschap, psychisch en

alternatief genezen, bijna-dood ervaringen, gedachtekracht en meer.

De sleutel voor het onderzoek ligt in het woord energie, omdat er een subtiel veld van energie en bewustzijn werkzaam blijkt te zijn dat onze fysieke werkelijkheid ondersteunt.

Walker gaat dan per hoofdstuk in op een van de psychische fenomenen en in hoofdstuk 3 over 'Meerdere dimensies, het lichaam voorbij het lichaam' komt de theosofische zevenvoudige samenstelling van de mens aan de orde. Die wordt aangegeven met *the human multidimensional anatomy*, de meervoudig dimensionale anatomie van de mens. H.P. Blavatsky, Annie Besant en Leadbeater worden genoemd en theosofie is volgens Walker de leidende invloed op New Age. Walker gaat vooral in op de etherische en astrale voertuigen en hun velden van energie die in verband staan met de psychische verschijnselen die hij onderzoekt. Het behandelen van die verschijnselen doet hij intensief en met de nodige humor.

In hoofdstuk 2, als het over helderziendheid gaat, vindt hij uit dat het Amerikaanse leger sinds 1970 gebruik maakt van psychische spionage toen ze ontdekten dat de Russen daar al lang mee bezig waren. Voor de Russen is helderziendheid een veel meer geaccepteerd verschijnsel en het komt in Rus-

land ook meer voor. Walker beschrijft dan hoe de CIA, de Amerikaanse Central Intelligence Agency, bij het onderzoek van het leger betrokken raakt. Zij willen niet spreken van clairvoyance, helderziendheid, maar ze noemen het *remote viewing*, onderzoek vanuit de verte.

Bij de BDE's, de bijna-dood ervaringen, in hoofdstuk 4 verwijst Walker naar het boek van de Nederlander Pim van Lommel om de lichamelijke toestand bij een bijna-dood ervaring toe te lichten. Ook de boeken van Moody komen aan de orde.

Walker schrijft voor mensen die zich bijvoorbeeld nog nooit hebben bezig gehouden met reïncarnatie en dat heeft het voordeel dat hij het heel plastisch kan uitleggen als een 'trip' die we telkens door het leven maken.

Zijn grote bezorgdheid en diepe verontwaardiging liggen in het feit dat vele ware onderzoekers nooit serieus werden en worden genomen en door de reguliere wetenschap gewoon werden en worden weggepest. In de middeleeuwen gebeurde dat vanwege 'ketterij', zoals bij de begijnen, de vrouwen die op de brandstapel kwamen

omdat ze een vrij onderzoek voorstonden in de kerkelijke geschriften. Zoveel is er nu eigenlijk nog niet veranderd, vindt Walker, al wordt de brandstapel niet meer letterlijk toegepast. Of het nu om alternatieve geneeskunde gaat of om allerlei uitvindingen die gebruik maken van andere dan de geaccepteerde en in de handel zijnde middelen, men wordt zo snel mogelijk als fantast afgevoerd of het verdere onderzoek wordt onmogelijk gemaakt, zoals bij Dr. Wilhelm Reich, de directeur van de polikliniek van Freud in het Wenen van voor de tweede wereldoorlog. Zijn boeken werden eerst verbrand door de nazi's in Duitsland. Hij ontsnapte naar Noorwegen en toen naar de Verenigde Staten, maar ook daar werden zijn boeken verbrand en wel in 1956, omdat hij niet gehoorzaamde aan een gerechtelijk bevel om op te houden met zijn onderzoek. Walker schrijft hierover: *Dat is juist: het land van de vrijen en het huis van de dapperen, dat vlagzwaaiende, appeltaart etende bastion van het vrije woord, dat model van democratie in de geschiedenis, helemaal rood, wit en blauw,*

daar werden de boeken van Reich verbrand: in de Verenigde Staten van Amerika.

In de verdere hoofdstukken staan allerlei niet te negeren uitvindingen van de werkingen van de 'Force' uit de titel van het boek. De schrijver legt veel uit over bijvoorbeeld de Kirlian fotografie van aura's en over de moeilijkheden die Edison ondervond bij zijn uitvinding van de gloeilamp, totdat de handel er licht in zag! Elk hoofdstuk van het boek begint met een aanhaling van een bekende persoonlijkheid. Het eerste hoofdstuk begint met Albert Einstein: *Het intuïtieve denkvermogen is een heilige gift en het rationele denkvermogen is een trouwe dienaar. We hebben een maatschappij geschapen die de dienaar eert en de gift is vergeten.*

In zijn nawoord zegt Walker dat de mensheid nog niet in staat is om zijn totale spirituele potentie te realiseren. Het notenapparaat en de bibliografie zijn indrukwekkend. Het boek heeft een index. Het leest makkelijk en het geeft interessante historische informatie over onderwerpen uit de zogenaamde alternatieve wereld.

Fvl.

Penningmeester gezocht

De Theosofische Vereniging in Nederland is op korte termijn op zoek naar een penningmeester met aantoonbare financiële kwaliteiten. Wij denken aan een man of vrouw die minimaal drie jaar lid is van de TVN (Artikel 8.3 van de Statuten), betrokken met het werk van de TVN en met een paar uur per week tijd om zich bezig te houden met onze financiën. De penningmeester maakt deel uit van het hoofdbestuur dat ongeveer één maal per maand vergadert.

Reacties graag aan de voorzitter, Els Rijnker: telefoon 020 – 632 01 05 of e-mail info@theosofie.nl onder vermelding van: 'penningmeester gezocht'.

De website van de TVN

U heeft het misschien al gezien: vanaf begin juli heeft de website een heel ander aanzien. De veranderingen zijn niet alleen cosmetisch. Bij deze redesign is gelet op onderhoud, zoekmachine vriendelijkheid en functionaliteit. Het onderhoud

wordt makkelijker door het gebruik van WordPress als CMS (Content Management System). Doordat de frames verlaten zijn en de menu structuur dieper gaat, wordt de site makkelijker te navigeren en voor Google beter te begrijpen. Verder is het stuk van de boekhandel en uitgeverij veranderd in een webshop en komt er een nieuwsbrief geïntegreerd in de site. Mijn eigen band met de website begon in 2003. Ik kwam die zomer in Amsterdam vrijwilligerswerk doen. Er was een website, ontwikkeld door Frank Visser (ongeveer vanaf 1998) en Ingmar de Boer (1999). Ik weet niet meer hoe het zover gekomen is, maar in juni 2003 ontstond de website groep, bestaande uit Renger Dijkstra, Peter Walstra, Guido Haas, Wies Kuiper en ondergetekende. Wies deed namens het hoofdbestuur (HB) van de TVN mee. Vóór die tijd was de website iets van enthousiaste eenlingen geweest. Wij maakten de slag naar een professioneler website. Er ontstond een hechtere samenwerking met het HB. We richtten ons op in-

Agenda Nederland

augustus 2010

19-22 Naarden, Stille-retraite met Tràn-Thi-Kim-Diêu, Entering the Stream of Learning

september 2010

18 Amsterdam, nationale studiegroep *De Geheime Leer*

oktober 2010

9-10 Naarden, De weg van het geluid; de wereld is klank, met Ronald Engelse, Martie en Renske Velthuis
16 Amsterdam, nationale studiegroep *De Mahatma Brieven*

november 2010

6 Amsterdam, nationale studiegroep *De Geheime Leer*

december 2010

11 Amsterdam, nationale studiegroep *De Mahatma Brieven*

De nationale studiegroepen vinden plaats in de Tolstraat te Amsterdam.

Voor nadere inlichtingen over alle genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672. Zie ook www.theosofie.nl.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

houdelijke uitbreiding van de site: links, *Theosofia*, uitgeverij, bibliotheek... U heeft het misschien niet gemerkt, maar intussen bestaat de website uit 1793 pagina's in HTML en PDF. Tegelijkertijd zal er nu, uiteraard in samenwerking met het HB, een webredactie gevormd worden, vergelijkbaar met die van *Theosofia*. Behalve dat de site heel mooi geworden is, zijn de belangrijkste veranderingen functioneel. Vanaf nu kunt u op de homepage het belangrijkste nieuws bijhouden: nieuwe boeken in de boekhandel, activiteiten, internationaal nieuws van de Theosophical Order of Service, enzovoort.

De loges hadden de afgelopen paar jaren de mogelijkheid om te kiezen tussen een eigen website op een subdomein (loge.theosofie.nl) of het online laten zetten van

V.l.n.r.: Hans van Aurich, Richard van Dijk, Katinka Hesselink, Guido Haas

het programma binnen de website. Hier wordt nu de mogelijkheid aan toegevoegd, als het allemaal technisch lukt, om in het CMS mee te gaan. Dit heeft als belangrijkste voordeel dat het onderhoud van de loge sites aan meer mensen overgelaten kan worden.

De afgelopen zeven jaar hebben de volgende mensen aan de website bijgedragen met ideeën en stevig de handen uit de mouwen. Ik noem hun belangrijkste taakgebied, maar iedereen heeft over alles mee gedacht:

Hans van Aurich: HB lid

Richard van Dijk: ontwerp nieuwe site

Renger Dijkstra: bibliotheek
Guido Haas: uitgeverij / boekhandel

Katinka Hesselink: links, activiteiten, informatie over de vereniging, uitvoering CMS

Erna Klaasse-van Maaren: HB lid, loge activiteiten

Wies Kuiper: HB lid

Willy Lammers: loge activiteiten

Els Rijnaker: HB lid

Frank Visser: overgang naar het CMS

Peter Walstra: bibliotheek, database en technische vraagbaak

Ferry van Zalen: bibliotheek, *Theosofia*

Agenda buitenland

Aanmelding voor activiteiten in Adyar verloopt via de voorzitter van de TVN.

november 2010

1-12 Adyar: S.O.W. Transformation: Vedanta Perspectives met Swami Chidananda

15-26 Adyar: The Urgency of Transformation met prof P. Krishna

29 nov - 10 dec Adyar: Transformation in the Teachings of N. Sri Ram met prof. R.C. Tampi

december 2010

26-31 Adyar: Internationale conventie van de T.S.

5 jan - 9 feb 2011 Adyar: Inquiry into the Nature of the Self in the Upanishads met dr. Ravi Ravindra

Wist u dat ... de laatste zeven jaargangen van *Theosofia* integraal op onze website te lezen zijn? Kijk op <http://www.theosofie.nl/tijdschrift/index.htm>.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Dit lijkt een heleboel, en dat is ook zo: de website is nu al zeven jaar een team-aangelegenheid. Aan de andere kant kunnen we zeker meer hulp gebruiken bij het online zetten van materiaal, want een aantal mensen heeft zich teruggetrokken en met meer mensen kunnen we extra projecten op ons nemen.

Op de website is dit stuk te lezen met screenshots van de nieuwe site, met daarbij screenshots uit het archief.

Katinka Hesselink

TS gebouw Santiago de Chili beschadigd door aardbeving

Diana Chapotin, de internationale secretaris van de TOS, de Theosophical Order of Service, meldt het volgende in een speciale editie van het blad van de TOS: *TOS in-touch.online, Theosophical Order of Service International Newsletter*:

Het mooie oude gebouw van het TS/TOS Centrum in Santiago de Chili is zwaar beschadigd door de aardbeving van februari 2010. Gelukkig zijn er geen slachtoffers onder de leden, maar hun huizen zijn ook zwaar beschadigd. Daarom vragen zij hulp aan de leden van de Theosophical Society over de

hele wereld om hun theosofisch gebouw op te kunnen knappen. Zij hebben ongeveer US \$ 20.000 nodig. De bijdragen kunnen worden overgemaakt op het rekeningnummer van de Theosofische Vereniging in Nederland te Amsterdam: 46.80.83.073 onder vermelding van: TOS bijdrage.

Veel dank namens de TOS en vooral namens de leden in Santiago de Chili.

Inleidende studie- en gespreksgroep Theosofie in Amsterdam

Loge Amsterdam gaat een inleidende gespreksgroep Theosofie in Amsterdam beginnen, die zich richt op nationale leden en belangstellenden uit de regio en op logeleden. Alle Loges en Centra worden op de hoogte gesteld van deze gespreksgroep. De bijeenkomsten vinden plaats in de bovenzaal van het gebouw van de TVN aan de Tolstraat.

Als uitgangspunt en basis nemen we het boek "Oude wijsheid, modern inzicht" van Shirley Nicholson.

In *De sleutel tot de theosofie* schrijft H.P. Blavatsky dat een goed en gezond onderwijsstelsel een kernachtige en vrije geest zou moeten kweken die streng getraind is in

Agenda loges en centra

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met de betreffende loges/centra (zie adressenpagina).

augustus 2010

Assen

30 *De Geheime Leer*, studieochtend, Dick Prins en Bianca Kicken

september 2010

Amsterdam

18 De kleuren van de Van Nelle fabriek, monument van de theosofie, lezing, Mariël Polman

25 *De Yoga Sutra's van Patanjali*, groepsstudie

25 Inleidende Theosofie, gespreksgroep

Arnhem

6 *Bhagavad Gita*, cursus, Ineke Vrolijk

13 Rondom de eeuwige dans, lezing, Hans Gerding

22 *De Sleutel tot de Theosofie*, leesavond, gezamenlijk

Assen

13 *De Geheime Leer*, studieochtend, Dick Prins en Bianca Kicken

Den Haag

11 Meditatiediagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk

11 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

13 Opening, voor leden, Wim Leys

U kunt schenkingen doen aan de TVN, aftrekbaar voor uw aangifte inkomstenbelasting.

Ook belastingvrij legateren aan de TVN is een mogelijkheid.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de penningmeester van de TVN.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

logisch en accuraat denken en niet in blind geloof. (p.251) Daar ligt waarschijnlijk een uitgangspunt om leringen naar waarheid te kunnen onderzoeken.

De eerste bijeenkomst, op 25 september 2010, wordt ingeleid met de eerste twee artikelen uit dat boek: *Het woord vooraf* van Dr. Lester Smith en *Het voorwoord* door Shirley Nicholson. Het boek *Oude wijsheid, modern inzicht* is met korting te koop tijdens de bijeenkomsten.

De data van deze gespreksgroep zijn:

2010: 25 september, 23 oktober, 20 november, 18 december.

2011: 22 januari, 12 februari, 26 maart, 21 mei.

De bijeenkomsten beginnen om 11.00 uur en eindigen om ongeveer 13.00 uur. Er is koffie vanaf 10.30.

Degenen die geïnteresseerd zijn in de gespreksgroep *Inleidende Theosofie* kunnen zich opgeven bij het bestuur van Loge Amsterdam, e-mail: rothabangma@gmail.com.

Voor niet TVN leden zijn de kosten voor de 8 bijeenkomsten 20 euro of 4 euro per bijeenkomst. Voor leden zijn de bijeenkomsten gratis.

Aansluitend op de opmerking van H.P. Blavatsky in *De sleutel tot theosofie* volgt hier

een bijdrage van Prof. Krishna over *De kunst van het leren*.

'Je kunt een onderscheid maken tussen twee manieren van leren. Er is het leren dat bestaat uit het vergaren van kennis en dat is een kwestie van tijd en inspanning. Het komt vooral neer op het cultiveren van vaardigheden of op nadenken en herinneren.

Er bestaat ook een belangrijker leren en dat is het vermogen om te onderscheiden wat waarheid is en te verwerpen wat vals is en daardoor komen tot een diepere bedoeling en betekenis van alles in het leven met inbegrip van liefde, religie, schoonheid en dood.

Dit leren is niet verzamelend en daarom is het niet een kwestie van tijd. Het heeft de aard van holistisch bewustzijn, een diep begrijpen, een brede visie, wijsheid en mededogen. Met de tijd groeit iemand onvermijdelijk in kennis en ervaring maar niet in wijsheid. Alleen als het denken een diep inzicht of een directe waarneming van een waarheid heeft valt een illusie weg en ontstaat er een grotere wijsheid ofwel meer inzicht in het leven. Je denken in zo'n staat van dialoog te houden is de kunst van het leren.'

*(The Theosophist, maart 2010
The Art of Learning
by P. Krishna)*

20 Geschiedenis van de Theosofische Vereniging, lezing, Katinka Hesselink

27 De Graaf De Saint Germain, lezing, Floris Methorst

Groningen

13 Islam en theosofie; overeenkomsten en verschillen, studieavond

18 Woord en getal; het Hebreeuws als sleutel tot de oude wijsheid, lezing, Wim Leys

Haarlem

10 *Siva sutra* (Taimni), studieavond

Naarden

7 *De Sleutel tot de Theosofie*, studie inleiding

21 *De Sleutel tot de Theosofie* - theosofie, studie

Utrecht

24 Electricch Universum, lezing, Mintze van der Velde

Zwolle Lanoe

28 De Beschermengel, inleiding, Martin Brinkman

Zwolle Loge

19 Waar bouwen wij op, wat betekent voor ons 'Het?', lezing, Wim van Vledder

oktober 2010

Amsterdam

16 Concentratie als voorbereiding op meditatie: gedachtenkracht, lezing, Peter Smit

23 *De Yoga Sutra's van Patanjali*, groepsstudie

Wist u dat in de Tolstraat 154 te Amsterdam niet alleen het hoofdkantoor van de TVN is gevestigd, maar ook de 'theosofische boekhandel Adyar' en de 'theosofische bibliotheek' met een unieke collectie theosofische, religieuze en esoterische literatuur?

**TVN ledenweekend
Naarden, 9 en 10 oktober
2010, Mystiek en muziek
De weg van het geluid
De wereld is klank
met Ronald Engelse,
Renske Velthuis en Martie
Velthuis**

Mystiek en muziek hebben iets gemeen: verinnerlijking. Als je een mystiek pad gaat, mediteert, of mystieke teksten bestudeert, word je voortdurend 'uitgenodigd' om te verinnerlijken, om een kracht in je innerlijk te vinden die je op een andere manier verbindt met jezelf, met de werkelijkheid en de mensen om je heen.

Muziek

In ieder mens is muziek een werkzame kracht, die je in contact brengt met verschillende lagen in jezelf en met de ander. Leven is trilling, beweging, ontstaan. Muziek is dat ook en drukt oneindig genuanceerder uit welke gevoelens er spelen, of je nu de componist, een uitvoerende muzikant of een luisteraar bent. Muziek kan een pure ervaring zijn, een ontdekking. Daarmee is meteen al duidelijk dat muziek beluisteren net zozeer een activiteit is als zelf muziek maken. Wat een luisteraar opvangt, bewust en onbewust, en wat de luisteraar daarmee doet, hangt samen met de menselijke ontwikkeling in vele opzichten, namelijk die van bewustzijn

en die van de muzikale ervaring.

Als je samen een lied zingt, meerstemmig of in canon, ben je altijd bezig een balans te vinden tussen concentratie op je eigen klank en op die van de anderen in de groep. Het lijkt het leven zelf wel! Wanneer het lukt om bij jezelf te blijven terwijl je afstemt op je omgeving, ontstaat er harmonie. Dit is een verwonderlijk aspect van zowel muziek als van bewust in het leven staan. Afstemming speelt steeds een rol in bijvoorbeeld toonhoogte en wat de ander wil zeggen.

Veel mensen denken dat zij niet muzikaal zijn. Maar het is de mens gegeven om op muziek te kunnen reageren en zelf klanken te maken, ook voor degenen die denken dat zij niet kunnen zingen of musiceren. Voor hen zal het weekend een 'openbaring' kunnen zijn!

In het weekend gaan we dat aan den lijve ervaren onder leiding van Martie en Renske Velthuis: door muziek en klank te maken, door erop te bewegen en ernaar te luisteren. Het zal daarin niet gaan om techniek, maar om wat we kunnen beleven en delen. Als je een klankschaal of een ander muziekinstrument hebt, is het goed om die mee te nemen en anders draag je het menselijke instrument bij uitstek al bij je: je eigen stem. Muziek is van oudsher verbonden met vele spirituele tradities. Daarover

23 Inleidende Theosofie, gespreksgroep

Arnhem

4 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk

11 De verborgen innerlijke ervaring, lezing, Leo Hunting

18 Theresia van Avila, thema avond

25 *Bhagavad Gita*, cursus, Ineke Vrolijk

Assen

18 *De Geheime Leer*, studieochtend, Dick Prins en Bianca Kicken

Den Haag

4 De mens zichtbaar en onzichtbaar, lezing, Ronald Engelse

11 *De Sleutel tot de Theosofie*, studiegroep, Katinka Hesselink

16 Meditatiediagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk

16 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

18 Toestanden na de dood, lezing, Els Rijneker

25 Lezing, Hans Gerding

Groningen

4 Het elektrisch universum, lezing, Mintze van der Velde

25 Studieavond

Haarlem

8 *Siva sutra* (Taimni), studie

Naarden

5 Theosofie in de praktijk, lezing, Jan Fels

19 *De Sleutel tot de Theosofie* – de vereniging, studie

Rotterdam

5 Verdieping in de theosofie, studieavond, Ronald Engelse

12 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

V e r e n i g i n g s n i e u w s

zal Martie ons in haar lezing “Levende muziek” vertellen. Haar lezing wordt in gedeelten in het programma ingepast.

Martie Velthuis

Shiva Sutra

Aangezien alle muziek op melodie en ritme berust, is zij de aardse plaatsvervanger van de hemelse muziek.

Plotinus

(3^e eeuw na Christus)

Inleiding

Geluid en mystiek zijn zeer nauw met elkaar verbonden. Denk aan het gebruik van mantra's in de boeddhistische en hindoeïstische scholen voor geestelijke groei. Denk ook aan het gebruik van klinkers (AEIOU) in de gnostische traditie en de ‘muziek der sferen’ van Pythagoras. Ook de Gregoriaanse zang werkt sterk door in de ziel.

In de occulte wetenschap ziet men in vele culturen klanken die gebruikt worden voor genezing en mystieke transformatie. Geluid is de eerste manifestatie van zielekrachten in de materie. Het theosofische boekje *De Stem van de Stilte* van H.P. Blavatsky toont het verband tussen de mystieke weg en het geluid (*Nada*), dat uiteindelijk opgaat in de Stilte.

Shiva Sutra

De Shiva Sutra is de belangrijkste verhandeling van het Kashmir Shaivisme, dat beschouwd wordt als de zevende school van Indiase wijsbe-

geerte, de synthese van de zes andere scholen. Deze verhandeling is in de eerste plaats een gids voor hen die op weg zijn naar steeds verdere bewustzijnsontplooiing en uiteindelijk tot innerlijke ontsluiting van de ene, Allerhoogste Werkelijkheid. Deze Allerhoogste Werkelijkheid wordt in de titel en de tekst aangeduid als Shiva. Deze term heeft in filosofische teksten de betekenis ‘het Meest Verhevene’ of ‘het Goddelijk Bewustzijn’ en verwijst daarin niet naar de bekende hindoeïstische godheid van die naam, die in tempels en in vele gebeden en mantra's vereerd wordt.

Het Goddelijk Bewustzijn drukt zich uit in kracht, vermogen (Shakti). In de filosofie van de Shiva Sutra wordt de eerste openbaring van deze goddelijke kracht Nada (geluid, trilling) genoemd.

In deel I van de Shiva Sutra worden de bewustzijnsstadia beschreven, die uiteindelijk leiden tot Shiva – het Allerhoogste Bewustzijn. De eerste zin luidt: ‘*Het Atma – dat wil zeggen ons hoogste Zelf – is zuiver Bewustzijn*’. Daarna wordt de werking van het geluid (*Nada*) en de afzonderlijke combinaties van klanken in relatie tot de mentale en spirituele toestanden besproken. Bijvoorbeeld Sutra I-4: ‘De klanken van de letters van het alfabet zijn de subtiele grondslag van de specifieke vormen van kennis’: Zo heeft

Utrecht

15 Leven en werk van Annie Besant, lezing, Wim Leys

Zwolle Lanoe

12 *Theosofie, een weldadige bron van inspiratie – evolutie, studie*

26 *De Geheime Leer*, studieavond, Wies Kuiper

Zwolle Loge

17 Wat is ons uitgangspunt, zoeken naar schoonheid en vreugde, gesprek, Mia van Vledder

november 2010

Amsterdam

6 Spirituele levenskunst, lezing, Suzette van IJssel

20 *De Yoga Sutra's van Patanjali*, groepsstudie

20 Inleidende Theosofie, gespreksgroep

Arnhem

1 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk

10 Gnosis en esoterie, lezing, Hein van Dongen

15 Theresia van Avila, thema avond

22 *Bhagavad Gita*, cursus, Ineke Vrolijk

Assen

15 *De Geheime Leer*, studieochtend, Dick Prins en Bianca Kicken

Den Haag

1 Muziek en esoterie, lezing, Marc van Delft

8 *De Sleutel tot de Theosofie*, studiegroep, Katinka Hesselink

13 Meditatiediagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk

13 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

V e r e n i g i n g s n i e u w s

de klank 'M' een geheel andere innerlijke uitwerking dan de klank 'A' enzovoort. Een bekende toepassing vinden we in de mantram AUM: de 'A' wordt verbonden met 'scheppend vermogen', de klank 'M' met 'voleindigend vermogen'. De 'U' 'houdt alles in stand'. Probeer dat te beleven. Tezamen vormen de klanken 'A-U-M' een toegang tot het hoogste goddelijke bewustzijn van de Indiase drie-eenheid Brahma-Vishnu-Shiva.

Deel 2 gaat over shakti, dat wil zeggen kracht. De eerste zin luidt: 'Ons denkvermogen (*mind*) berust op mantra'. Alles wat wij kunnen denken en beleven berust dus uiteindelijk op combinaties van geluiden. Onze 'mind' in haar objectieve aanzicht is niets anders dan geluid.

Nada vindt haar oorsprong in Akasha (innerlijke ruimte). De Shiva Sutra is een boek van zelfrealisatie. Zodra je geluid in zijn hoogste aspect doorgrondt, ken je daarom het punt waaruit de gehele mind voortkomt en kun je het transcendente Hoogste Bewustzijn aanraken.

Het vermogen van bewustwording komt dus in alle gevallen neer op het bewustworden van de krachten die aanwezig zijn in de afzonderlijke klanken en de combinaties daarvan.

Het TVN- weekend Mystiek en geluid

De manier waarop Martie

(Velthuis, redactie) in haar hele leven omgaat met muziek – in haar eigen leven en als moeder en leraar – heeft me zeer geïnspireerd en getoond hoe klanken in hun ritme en combinatie kunnen leiden tot innerlijk ontdekken, tot bewustwording. Klanken die we zelf maken, met onze stem en met instrumenten. En hoe grote toonkunstenaars muziek hebben gecomponeerd die ons bewustzijn direct kan ontsluiten.

Het verbinden van de muzikale vermogens van Martie en van haar dochter Renske met de leringen van de Shiva Sutra is voor ons drieën een geweldig mooie en inspirerende uitdaging.

Mijn Indiase leraar zei meerdere malen tot onze groep westerse leerlingen: 'In de westerse talen is heel veel geschreven over *Nada Yoga*, *Mantra Yoga* en over de leringen die het geluid (*Nada*) betreffen. Maar de volheid van die yoga-vormen en leringen is nog door niemand in een westerse taal vertaald'.

Ik denk dat in de genoemde theosofische vertalingen en commentaren van Helena P. Blavatsky (in *De Stem van de Stilte*) en Dr. Iqbal Taimni (*Shiva Sutra*) iets van de volheid doorklinkt.

Het is onze opgave dat we ons met elkaar (dus niet alleen Martie, Renske en Ronald) op die volheid richten. Klank, trilling en ritme zijn de grondslagen van de gehele

- 15 De zeven fasen van de mystieke weg, lezing, Daniel van Egmond
- 22 Kabbalah – een andere visie op theosofie, lezing, Hans van Aurich
- 29 De wonderaaip – de geheime leer in Shakespeare's werk, lezing, Peter Liefhebber

Groningen

- 8 Studieavond
- 22 Studieavond

Haarlem

- 12 *Siva sutra* (Taimni), studieavond

Naarden

- 2 *De Sleutel tot de Theosofie*, studie
- 16 Wie zijn zij die weten? Over de mahatma's, stichtingsdag, voor leden
- 28 Lezing, Hans Gerding

Rotterdam

- 2 Boeddhistische filosofie, gespreksavond, Katinka Hesselink
- 9 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk
- 16 De mysteriën, hun betekenis en doel; wat is het leven en de dood; reïncarnatie, lezing, Hugo Verbrugh
- 23 Studieavond, Ronald Engelse

Utrecht

- 19 De Graaf de Saint Germain, lezing, Floris Methorst

Zwolle Lanoe

- 9 De Levensboom II, inleiding, Harry Nijhof
- 23 *De Geheime Leer*, studieavond, Wies Kuiper

Zwolle Loge

- 21 Bouwen aan hoger denken, gesprek, Mia van Vledder

schepping. Alle menselijke en natuurlijke verschijnselen en vermogens zijn uitdrukkingen van die grondslagen. Kunnen we die grondslagen werkzaam maken?

Ronald Engelse

Literatuur:

- Er is een Nederlandse vertaling van de *Shiva Sutra* door I.K. Taimni bij de UTVN in voorbereiding, verschijningsdatum waarschijnlijk in 2011: *Shiva Sutra – de Allerhoogste Werkelijkheid en hoe deze te realiseren* (werktitel). Het is een vertaling van de oorspronkelijke Engelse uitgave *The Ultimate Reality and Realization* door I.K. Taimni (TPH 1976)
- Over het Kashmir Shaivism: Dr. I.K. Taimni *Het Geheim van Zelfrealisatie* (UTVN, 1997)
- Joachim-Ernst Berendt *Nada Brahma, Die Welt ist Klang* (Insel Verlag, 1983)
- *De Stem van de Stilte* van H.P. Blavatsky in *Drie Wegen één Pad* (UTVN, 2006)

Graag vestigen wij namens de gezamenlijke evenementencommissie van het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden en de Theosofische Vereniging in Nederland uw aandacht op dit bijzondere weekend waar wij hopen u te mogen ontmoeten, zie ook de bijgevoegde folder. U kunt zich opgeven per post of via de mail: evenementen@theosofie.nl.

Voorjaarsweekend TVN *Evolutie en Bewustzijn* Naarden, 20 en 21 maart 2010

Het voorjaarsweekend van de Theosofische Vereniging in Nederland was zeer goed bezocht. Er waren dan ook twee sprekers van naam en faam: Arie Bos en Hans Gerding. De sprekers werden gepresenteerd door Frank Visser, auteur en theosoof. De eerste dag gaf arts en schrijver Arie Bos twee voordrachten.

Rol van evolutie en bewustzijn
Arie Bos schreef het boek *Hoe de stof de geest kreeg* (zie *Theosofia* februari 2009 pp. 30-32). In *Theosofia* februari 2010 stond een interview met Arie Bos. In zijn betoog gedurende dit weekend kwamen de daar al besproken thema's uitvoerig aan bod. Ik zal daarom alleen nog een paar 'highlights' noemen en dan overgaan op de lezingen van Hans Gerding op zondag 21 maart.

Frank Visser introduceerde Bos en roemde het boek als één van de weinige boeken over evolutie met een spirituele inslag die ook wetenschappelijk goed gedocumenteerd, goed onderbouwd zijn en die alle belangrijke bijdragen op het gebied van evolutie ook kort weergeeft. Bos is, kort gezegd, van mening dat er alle reden is om te veronderstellen dat de evolutie een zekere doelge-

december 2010

Amsterdam

- 11 Siva Sutra's, lezing, Ronald Engelse
- 18 *De Yoga Sutra's van Patanjali*, groepsstudie
- 18 Inleidende Theosofie, gespreksgroep

Arnhem

- 6 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk
- 13 De eenheid van de wereldreligies, lezing, Wim Leys
- 19 Kerstviering, voor leden

Assen

- 13 Lichtfeest

Den Haag

- 6 Steps of mindfulness (Thich Nhat Hanh), film
- 11 Meditatie-diagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk
- 11 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk
- 13 *De Sleutel tot de Theosofie*, studiegroep, Katinka Hesselink
- 20 Lichtfeest, voor leden

Haarlem

- 10 *Siva sutra* (Taimni), studieavond

Zwolle Lanoë

- 14 Lichtfeest

Zwolle Loge

- 19 Hogere kennis als lichtbron voor ons leven, gesprek, Wim van Vledder

richtheid lijkt te hebben. Dergelijke dingen zijn wetenschappelijk niet te bewijzen, maar het tegendeel ook niet. Bos liet daarom een veelheid aan fenomenen uit het dierenrijk zien die suggereren dat er doelgerichtheid in de evolutie zit. De aarde is volgens het huidige wetenschappelijke wereldbeeld 4,5 miljard jaar geleden samengeklonterd en kreeg 3,9 miljard jaar geleden een vaste korst. Het leven blijkt ongeveer net zo oud te zijn als die aardkorst. Eén van de dingen die mij fascineerde, is dat hij vertelde dat in oude aardlagen, met name graniet – stollingsgesteende van de aarde – silicium aanwezig is. Silicium duidt op fotosynthese en dus op leven. Dat lijkt te suggereren dat de aardkost een overblijfsel, een lijk, van eerdere levensprocessen is geweest. De teachings zoals gegeven door H.P. Blavatsky (HPB) over dat de aarde natuurlijk eerdere ‘incarnaties’ (manvantara’s) heeft gekend die zijn afgewisseld door rustperiodes, is dan niet meer zo vreemd. De vraag naar de oorsprong van het leven is wetenschappelijk niet te beantwoorden. Dat geldt ook voor de oorsprong van bewustzijn. Overigens blijken ook eencellige bacteriën, zoals amoebes, over een zekere vorm van bewustzijn te kunnen beschikken. Er volgde een weids panoroma van fenomenen in het dierenrijk. Specifiek stil stond

Bos bij het soortoverschrijdende altruïsme in het dierenrijk. De evolutie gaat dus niet alleen over competitie, maar net zo vaak over samenwerking en soms komt er altruïsme voor. Het is niet altijd mogelijk om dat moreel te noemen. Moraliteit veronderstelt vrije keuzes voor het goede en dat kan alleen als wij, en ook de dieren, de mogelijkheid tot het kwade in ons hebben. Bos liet zien dat zowel mensen- als dieren goed en kwaad kennen en dat moraliteit echt een keuze voor het goede is.

Hebben we of zijn we onze hersenen?

In de middagvoordracht stond de vraag centraal of we onze hersenen zijn of dat we hersenen hebben en wat de rol van hersenen bij spirituele ervaringen kan zijn. De hersenwetenschappers denken dat bewustzijn niets anders is dan hersenactiviteit. Daar blijkt – ook wetenschappelijk – een heleboel tegenin gebracht te kunnen worden. Tussen hersenactiviteit en intelligentie blijkt bijvoorbeeld geen verband te bestaan. Bos toonde een aantal experimenten die betrekking hadden op vrije wil, en wanneer de hersenen al neuronen gaan afvuren terwijl het bewustzijn nog niet bewust is dat het iets wil gaan doen. Sommigen denken dat er daardoor geen vrije wil is. Bos concludeerde dat je dat niet zo stellig kunt zeggen.

Met dezelfde informatie zou je ook kunnen vermoeden dat een deel van de vrije wil zich voornamelijk onbewust afspeelt. Pas wanneer er vanuit de vrije wil gehandeld wordt of is, kan het besluit tot bewustzijn komen. Dat betekent niet dat de totstandkoming van dat besluit of die handeling onvrij was. Het was alleen onbewust, tot je het bewust werd. Bos ging verder met de rol van de hersenen bij spirituele ervaringen. De hersenen blijken die tegen te houden. De schrijver Ap Dijksterhuis heeft iets soortgelijks opgemerkt: in ons bewustzijn komt niet alles binnen wat er in onze hersenen komt. En dat is maar goed ook, want ons bewustzijn kan al die informatie helemaal niet verwerken. Pas als normale hersenmechanismen – tijdelijk of langdurig – uitgeschakeld zijn, berichten mensen over spirituele ervaringen. De hersenen blijken dus het spirituele bewustzijn voornamelijk te dempen. Bos illustreerde dit met onderzoeken naar hersenactiviteit tijdens meditatie en unio mystica-ervaringen. Maar ook door bijvoorbeeld met sterke magneten delen van de hersenen uit te schakelen blijken ervaringen op te kunnen treden die we spirituele ervaringen noemen.

Plato's grotmythe: graden van bewustheid

Bij het spreken over deze

V e r e n i g i n g s n i e u w s

fenomenen kwam Bos ook kort te spreken over de grotmythe van Plato. Er zijn mensen in een grot, zodanig geketend dat zij slechts één kant op kunnen kijken. Achter hen is een vuur. Voorwerpen en mensen die tussen het vuur en de geketenden langslopen werpen schaduwen op de muur waar de geketenden naar kijken. Als geketenden aan onze hersenen zien wij misschien alleen maar de schaduwen van de werkelijkheid. Het schimmenspel lijkt dan de werkelijkheid. Plato vertelt het verhaal dat één persoon vrij kwam, naar buiten mocht, en, eerst overmand door het licht en de buitenwereld, daar langzaam aan kon wennen. Toen hij daarna in de grot terug kwam en de achtergeblevenen – die nog steeds geketend waren – vertelde over zijn ervaringen werd hij door hen niet geloofd. Zijn inzichten waren voor hen op geen enkele manier te duiden en dus ook in het geheel niet geloofwaardig. Dat schetst de positie van vele mensen die spirituele ervaringen hebben meegemaakt, denk daarbij aan mensen die bijna- dood- ervaringen hebben meegemaakt. Zij houden vaak hun mond, omdat hen al snel blijkt dat hun ervaringen voor anderen onbegrijpelijk of zelfs beangstigend zijn. Gewone ervaringen zijn lineair in de tijd: het één volgt op het ander. Spirituele erva-

ringen zijn totaal en tegelijkertijd, daardoor niet meer lokaal gebonden aan een plek, of lokaal gebonden aan je hersenen. Bos gaf aan dat hij regelmatig mensen spreekt, spirituele mensen, die teveel voelen en ervaren, die zichzelf niet goed kunnen afsluiten van de energie van anderen. Dat probleem kan zeer vervelend zijn en komt meer voor dan je zou denken. Ook interessant was het thema van de spiegelneuronen in de hersenen, de neuronen die ervoor zorgen dat we de dingen die we anderen zien doen ook empathisch kunnen invoelen, kunnen meebeleven.

Bos citeerde vele wetenschappers en boeken. Het was een prachtige dag.

Geest en materie: parapsychologische fenomenen

Op de zondag sprak prof. dr. Hans Gerding, buitengewoon hoogleraar metafysica in de geest van de theosofie (de Proklosleerstoel) aan de filosofische faculteit van de Universiteit Leiden. In de ochtend sprak hij voornamelijk over de ‘wereldse’, de meer ‘materiële’ aspecten van zijn onderzoeks- en leerveld. In de middag kwam hij te spreken over de meer spirituele aspecten van zijn werk. Bij de ochtendvoordracht liet Gerding een uitgebreide literatuurlijst uitdelen. Dat was praktisch en een fijne dienst voor de studeerders bij de aanwezigheid. De ochtendses-

sie noemde hij ‘mind over matter’. Lichaam en geest kunnen elkaar beïnvloeden. Gerding ging in op fenomenen waarbij het bewustzijn soms bepaald of veranderd wordt door fysieke fenomenen. We kennen bijvoorbeeld het effect van alcohol op ons bewustzijn: dan beïnvloedt je via het lichaam (het gebruik van alcohol) je geest. Ook noemde hij een aantal tradities die het bewustzijn door middel van het lichaam proberen te veranderen.

Geest beïnvloeden door materie

Je kunt daarbij denken aan shamanistische technieken, maar ook door gebruik van psychoactieve stoffen. Op die manier proberen mensen via stoffelijke middelen op een hoger geestelijk niveau te komen. Ook de hatha- yoga, of pranayama- yoga beïnvloedt de geest door lichamelijke middelen. Gerding vertoonde daarna enkele filmfragmenten. Buitengewoon boeiend waren fragmenten over de gevolgen van orgaantransplantaties. Er zijn voldoende gedocumenteerde gevallen van orgaanontvangers die ervaringen of neigingen krijgen die zij voorheen niet hadden, die plotseling informatie krijgen die meer te maken had met het leven, de psyche of geest van hun orgaandonor dan van henzelf. Het sterkste voorbeeld was iemand die een orgaan ontving van iemand die ver-

moord was. Door de 'visioenen' van degene die het orgaan had ontvangen, kon uiteindelijk de moordenaar van de orgaandonor worden gearresteerd. Dit lijkt erg op wat we in de parapsychologie kennen als psychometrie: door een voorwerp (in dit geval een orgaan) van iemand anders te bevoelen, kun je informatie over die ander krijgen (of zelfs voelen, op een manier dat je neigingen en temperament er door kunnen worden beïnvloed). Dergelijke fenomenen blijken in oude tradities al langer bekend: je 'wordt' tot op zekere hoogte wat je in je eigen systeem opneemt. In dit licht worden sommige gebruiken ook begrijpelijker: het eten van bijzondere dieren of planten om speciale krachten te krijgen is iets dat in oudere, met name natuurreligieuze, tradities bekend is. Uiteraard roept dit ook vragen op over het menselijke karma, maar de tijd ontbrak om dit onderwerp uitvoerig uit te spitten.

Relatie observator en waargenomene

Bij hypnose kun je via het lichaam – het tweewegbrengen van een hypnotische trance – niet alleen het lichaam beïnvloeden (bijvoorbeeld genezen), maar ook de geest. Sterker nog: de intentie van de hypnotiseur is bepalend voor het effect dat de hypnose op de gehypnotiseerde kan hebben. Gerding gaf het

voorbeeld van een hypnotiseur die dacht alleen maar uitvoerige wratten te genezen. Het bleek echter te gaan om een zware genetische ziekte. Doordat de hypnotiseur er vast van overtuigd was het probleem te kunnen genezen, gebeurde dat ook. Als de hypnotiseur had geweten dat het een ernstig en genetisch bepaalde kwaal was geweest, was het nog maar de vraag of zijn behandeling wel zo succesvol geweest zou zijn. De bewustzijnshouding van de experimentator (de hypnotiseur) is dus van invloed op de uitkomst van het experiment. Dit fenomeen kennen we ook in de kwantumfysica: daarin is duidelijk geworden dat hele kleine materiedeeltjes zich anders gedragen op het moment dat ze in een proef zitten en worden gemeten en gadeslagen. De observator bepaalt dan voor een deel de uitslag van de proefneming. Bewustzijn en materie zijn dan verbonden. Daarnaast kwam Gerding te spreken over psychokinese en apparatuur om dit te meten. Een belangrijk apparaat daarvoor is een RNG (random number generator). Kort gezegd blijkt dat dit apparaat uitsluitend door toeval bepaald bepaalde reeksen van nullen en enen produceert. Het apparaat is zo geconstrueerd dat het niet voor fysiek natuurkundige krachten beïnvloedbaar is. Toch blijken heftige collec-

tieve emoties de toevallig gegenereerde getalsreeksen geheel uit het lood te kunnen brengen, soms zelfs al een dag voor de gebeurtenis.

Over de hele wereld wordt nu een langdurig experiment uitgevoerd. Op tientallen plekken worden deze apparaten neergezet en wordt gevolgd wat zij aan getalsreeksen produceren. Inmiddels is duidelijk dat collectieve gebeurtenissen en emoties een invloed hebben. Bewustzijn dus, bewustzijn dat de materie kan beïnvloeden. Een bijzonder verhaal dat Gerding vertelde was uit eigen praktijk. Midden jaren 90 was hij getuige van poltergeistfenomenen die speelden om een net vanuit Turkije naar Nederland (Druuten) geëmigreerde jongeman die het emotioneel zeer te kwaad had. Hij had innerlijke conflicten en wist zich daar geen raad mee. Die innerlijke conflicten uitten zich in psychokinetische fenomenen: zand en stenen die zich uit het niets materialiseerden en de aanwezigen bekogelden. De politie was langs geweest en was bang geworden.

Mind over matter over mind

De middagvoordracht van Gerding sloot nog even kort bij de ochtendlezing aan. Ook bij de poltergeistfenomenen in Druuten had Gerding een RNG ingezet en geklokt op welke tijdstippen de fenomenen optraden. Hij keek dan later of de RNG

ook andere getalsreeksen produceerde dan de toevalige. Dat bleek het geval. Kort sprak Gerding verder over de wereldwijde experimenten met RNG's. Een nog lopend project is het Global Consciousness Project, waarbij een aantal RNG's wereldwijd worden gevolgd. En wordt gekeken wat er gebeurt bij grote collectieve gebeurtenissen en emoties. De gegevens van deze apparaatjes worden op de universiteit van Princeton verzameld. Als je de naam van het project en Princeton googlet, krijg je op het internet meer informatie over dit interessante experiment. In de zaal leidde deze informatie tot een uitwisseling met Gerding. Het is een online experiment. We weten niet precies wat er gebeurt, zei Gerding. Maar er is duidelijk een verband van mind over matter: van geest die de stof kan sturen. De conclusie in de parapsychologie is dat de menselijke geest niet aan tijd en plaats gebonden hoeft te zijn en op afstand dingen kan beïnvloeden. Gerding is geneigd om te denken dat dit inderdaad een vingerwijzing is naar de eenheid van bewustzijn van alle mensen. De menselijke psyche/geest is immers niet omheind. Je lijkt alleen maar alleen te zijn in de beslotenheid van je mentale en psychische domein. Er is een onderhuidse of ondergrondse verbondenheid buiten de grenzen van je

eigen lichaam. De fenomenen die ter sprake kwamen leidden Gerding tot zijn eigenlijke betoog.

Grotmythe revisited: spirituele aspecten van mind over matter Boeiend genoeg dook ook in het betoog van Gerding de grotmythe van Plato op. Voor wie deze wil nalezen: de mythe is te vinden in hoofdstuk 7 van de tekst van Plato die we kennen als *Politeia*, over de staat (een bekende Plato-vertaling is die van Xaveer de Win, in 2000 heruitgegeven).

Gerding toonde met behulp van een plaatje de situatie zoals Plato die schetst. Gerding gaf aan dat je bij die grotmythe een verdeling kunt maken in drie niveaus: de grot met de geketenden die naar één kant kijken: een donkere muur. Dat noemen we gemakshalve niveau 3 (vergelijkbaar met het dagelijkse waakbewustzijn van de meeste mensen). Niveau 2 bevindt zich – onzichtbaar voor de geketenden – achter hen: het vuur, de dingen en de mensen die tussen vuur en geketenden doorlopen en op de muur schaduwen werpen, je zou ook kunnen zeggen, een al wat breder en opener bewustzijn dat langzamerhand de beperkingen van niveau 3 leert zien. Niveau 1 kun je weergeven door de werkelijkheid buiten de grot. Daar komen de voorwerpen en mensen vandaan die op niveau 2

tussen vuur en geketenden langskwamen. Niveau 1 is dus het uiteindelijk oorzakelijke niveau van alle fenomenen (in deze mythe).

Als iemand uit zijn ketenen (niveau 3) wordt bevrijd ziet hij plotseling dat zijn waarnemingen op niveau 3 dwalingen waren. Dat 2^e niveau kunnen we zien als een soort non- lokale laag. Hij kan dan al zien wat de volgende fenomenen zullen worden die door het vuur op de wand zullen worden geprojecteerd waar de geketenden naar moeten kijken. Hij kan dan zien wat zal gebeuren en heeft op een bepaalde manier kennis van de toekomst. Hij kan misschien zelfs de volgorde veranderen waarin de voorwerpen voorbij komen. Vergeleken met de geketenden kan hij dan magie bedrijven; hij kan de volgorde aanpassen en misschien nog wel andere dingen doen die je op niveau 3 niet kunt. Uiteindelijk komt de bevrijde uit de grot in de buitenwereld. Na lange gewenning kan hij dan veel meer zien: de boom waaraan de appels groeien die in de grot voorbij kwamen. Hij kan de zon zien. Dit noemen we niveau 1: het niveau van de uiteindelijke werkelijkheid. Vervolgens gaat de man in de mythe terug naar de grot en de geketenden. Hij is zeer verlicht geraakt, heeft veel meer meegemaakt en weet veel meer dan de anderen, de achtergeblevenen. Hij wil

terug om dit te delen met zijn medemens, de nog immer geketenden. Probleem wordt dan dat hij door hen niet geloofd wordt. Zij hebben niet meegemaakt wat hij meemaakte en kunnen zijn 'wonderlijke' of 'vreemde' verhalen niet geloven. Hij wordt, naast ingewijde, ook tot outsider. Wie 'buiten de grot' is geweest, is vergelijkbaar met degene die spirituele ervaringen heeft gehad. Hij mag dan genezen zijn van de onwetendheid, maar dat betekent nog niet dat zijn ervaringen door anderen zonder slag of stoot zullen worden 'geaccepteerd' of ook maar geloofd. Niveau 3 is niet zomaar bereid om informatie van niveau 1 te begrijpen. Deze grotmythe was door de ingewijde Plato (Plato was ingewijd in de kleine, maar ook in de Grote Mysteryën van Eleusis, de beroemdste Griekse mysterieplaats), natuurlijk niet voor niets gebruikt. Als ingewijde kon Plato niet direct vertellen wat hij in de inwijding had ervaren. Hij deed dat door een gelijkenis, een gelijkenis die beroemd is geworden.

Onttroning van het ego

Gerding noemde de parapsychologische fenomenen vergelijkbaar met niveau 2: al een bredere werkelijkheid die zichtbare verschijnselen veroorzaakt. Niveau 1 is het echte veroorzakende, zeg maar het spirituele niveau.

Niet iedereen komt bij dat niveau. Sterker nog: ervaringen van niveau 2 kunnen al zeer overweldigend zijn en een mensenleven op z'n kop zetten. Uittredingen, parapsychologische fenomenen, helderziendheid: al die ervaringen kunnen je op een ander spoor zetten. Dat kan echter alleen op een vruchtbare wijze als deze ervaringen je verder leiden, als je op grond van deze ervaringen de weg naar buiten weet te vinden en buiten de grot komt. Wie dan terug komt, is veranderd. Dat komt ook overeen met het verhaal van de mysterie-inwijdingen: degene die dat hadden meegemaakt waren soms volledig veranderd: soms zijn ze gestorven of geestesziek geworden, maar op een positieve wijze konden ze ook geheel als individualiteit getransformeerd zijn geraakt, grensoverschrijdend transcendent veranderd. Als men dan teruggaat, 'in de grot' moet men voorzichtig zijn, omdat de anderen hem niet kunnen begrijpen. Men kan dan tot volledige outsider worden. Als je dan nog in je ego blijft zitten, is het pijnlijk, want je wordt afgewezen. Als je echter de grenzen van ruimte, tijd, lichamelijkeid, geboorte en dood hebt overschreden, heb je ook de grenzen van het ego overschreden. Dan leidt die transformatie tot transcendentie. Bij het uit de grot komen moet je je ego onttronen, an-

ders kun je dat proces niet uitvoeren

Bijna dood ervaringen

Dat lijkt op het probleem van de parapsychologische aspecten in het huidige wetenschappelijke veld. De mogelijke inzichten die uit die fenomenen komen zijn soms strijdig met de westerse rationeel-empirische kijk op de werkelijkheid. Dit illustreerde Gerding nog nader aan de effecten van bijna-dood-ervaringen (BDE's). Hij toonde enkele filmfragmenten met mensen die een BDE hadden meegemaakt. Zij maakten dingen mee die zij niet mee konden maken: een blindgeboren vrouw kreeg tijdens een BDE visuele indrukken, terwijl zij nooit had kunnen zien en zelfs ook nog nooit in beelden had gedroomd. Ze kwam tijdens die ervaring op een plek waar zij heelheid, wijsheid en kennis voelde. Het terug moeten keren naar haar gewone leven viel haar dus zeer zwaar.

Er zijn veel voorbeelden van mensen die een BDE hebben, terugkeren en dan het gevoel of het besef hebben dat hun leven voorgoed veranderd is. Hun leven wordt vaak omgegooid door deze ervaringen. Of mensen veranderen zelf hun leven radicaal na een dergelijke beleving.

Op het moment dat er controleerbare feiten tijdens die ervaringen worden ge-

rapporteerd, bewijst dat uiteraard dat er iets bijzonders is gebeurd. Delen van die ervaring kunnen dan niet meer afgedaan worden als fantasie. Dan is het wetenschappelijk-methodologisch ook niet juist om dan de rest van de inhoud van die ervaringen wèl als fantasie af proberen te doen.

Voorts is nogal kenmerkend dat mensen met BDE's vertellen van het voor hun leven transformerende karakter ervan. Eigenlijk lijkt het een beetje op de grotmythe, of op een (onbewuste?) inwijding. Natuurlijk heeft dat ook vaak gevolgen voor de verhouding van het bewustzijn en het lichaam van die mensen. Gerding kwam hier te spreken over kundalini. Het kundalini-proces is verbonden aan het lichaam en heeft geestelijke en lichamelijke uitwerkingen. Het kundalini-proces is een proces in ons eigen psychofysieke systeem en kan allerlei vermogens geven (automatisch spreken en schrijven, automatisch verre dingen zien, vreemd gaan ademen (pranayama) of bijvoorbeeld zomaar yoga-asana's aan kunnen nemen. Geactiveerde kundalini leidt misschien tot het buiten de grot komen. Het wordt dan ervaren als een evolutionair proces, als een proces dat in het verlengde ligt van het leven, zoals het leven eigenlijk voor de mens is bedoeld.

Morele gevolgen

Gerding kwam daarna te spreken over ethische implicaties van dit soort fenomenen. Hij stelde dat deze fenomenen gevolgen hebben voor de ethiek van de toekomst. Het doormaken van een spirituele crisis (en het te boven komen hiervan) betekent ook dat je je schaduw onder ogen moet zien, de schaduw van het ego, de dingen die nog niet goed en zuiver zijn in je eigen wezen. Mensen die dat lukt zijn psychisch en geestelijk autonoom geworden. Zij projecteren hun psychische ongeluk en egoproblemen, zeg maar hun psychische rommel, niet langer op de mensen om hen heen. Zij zien zichzelf zoals zij zijn. Door die transformatie raak je dus je projecties van je eigen ongeluk of je eigen problemen kwijt. Dat zou de basis van de ethiek van de toekomst kunnen zijn. Helaas gaat het soms echter helemaal niet goed, mensen krijgen dan een spirituele crisis. Kundalini kan zich aandienen of kan bijvoorbeeld opgewekt zijn door bepaalde oefeningen, terwijl iemands systeem moreel nog onvoldoende gezuiverd is. Het 'systeem' is dan niet op de gevolgen van kundalini voorbereid. Mensen die dit overkomt en die niet weten wat het is gaan dan bijvoorbeeld hulp zoeken in de reguliere psychiatrie. Omdat er in dat veld weinig over dit soort fenomenen bekend is, krijgt

zo iemand dan eerder medicatie dan dat er daadwerkelijk geholpen kan worden.

Gerding vindt dat de theosofie op dit gebied – het gebied van mensen in een spirituele crisis – een taak zou kunnen hebben. De esoterische stromingen in onze cultuur hebben immers wèl weet van en ervaring met deze processen. Gerding probeert met name op dit gebied activiteiten te ontwikkelen, waardoor mensen met problematische spirituele ervaringen worden begeleid om deze ervaringen te begrijpen en zin te kunnen geven, te kunnen duiden.

Gerding schatte dat circa 25% van de mensen in psychiatrische inrichtingen daar zitten door een dergelijke spirituele crisis. Met goede begeleiding is daar 'doorheen' te komen! Niet voor niets zijn dit soort spirituele processen vaak vergeleken met een sterfproces. Bij mensen die een dergelijke crisis hebben ervaren, moet je dat proces natuurlijk niet onderdrukken met medicatie, maar proberen om hen er doorheen te leiden.

Spiritualiteit is niet altijd een roze bril. Spiritualiteit en spirituele ervaringen kunnen zwaar, moeilijk en zeer pijnlijk zijn, en ongelukken komen voor. Gerding is van mening dat theosofische inzichten hier heilzaam zouden kunnen zijn en vruchtbaar gemaakt kunnen worden. Vruchtbaar om mensen te helpen en om hen te kunnen

laten begrijpen dat je niet met spiritueel vuur kunt spelen. Het is belangrijk om spirituele technieken goed en zorgvuldig toe te passen.

Daar hoort een ethische ontwikkeling aan vooraf te gaan en dat is nu juist de boodschap van de wisdom teachings die de theosofie ons biedt.

Deze tweede dag was een illustratie hoe ook parapsychologie ons oproept om na te denken over de intenties van ons handelen. Een indrukwekkend geheel.

PJS

Voorjaarsdag TVN De Yoga Sutra's van Patanjali

Op zaterdag 17 april 2010 vond in Naarden de voorjaarsdag van de TVN plaats die werd gehouden naar aanleiding van het uitkomen van de zesde, geheel herziene druk van *De Yoga Sutra's van Patanjali*. Gezien de ruime belangstelling voor dit boek, dat ook door veel yogascholen wordt gebruikt, was de dag openbaar toegankelijk. Rond de 65 werkelijk geïnteresseerde luisteraars hadden op deze prachtige zonnige voorjaarsdag de reis naar de Besant Hall, die geheel in de kleurtinten van de boekomslag was gedecoreerd, ondernomen.

Allereerst vertelde de uitgever Richard van Dijk wat er allemaal komt kijken bij de

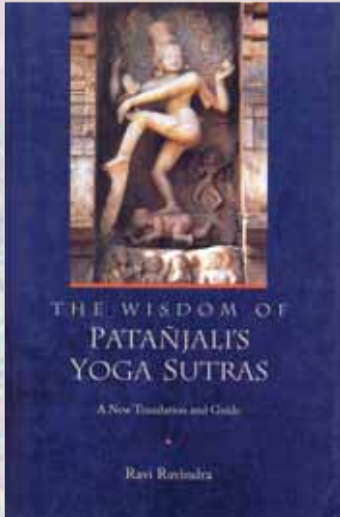
herdruk van een tekst die oorspronkelijk Sanskriet is, waardoor er veel diakritische tekens noodzakelijk zijn (dit zijn tekenjes die bij de letters geplaatst worden, zoals punten, boogjes en golfjes). Met zijn oog als grafisch vormgever heeft Richard ervoor gezorgd dat de bladspiegel er rustig en regelmatig uitziet en dat de in Arabische letters gestelde Sanskrietwoorden die in een bepaalde passage van belang zijn er goed uitspringen. Ook inhoudelijk heeft hij waar nodig wijzigingen aangebracht. Het was een gigantische opdracht omdat de films van de vorige uitgave niet meer voorhanden waren en hij met een tekstherkenningsprogramma moest werken met scans van het boek. Het resultaat van dit 'monnikenwerk' mag voortreffelijk genoemd worden!

Daarna ging Ronald Engelse diep in op de hindoeïfilosofie en op de oorsprong van *De Yoga Sutra's*. Hij noemde vele belangwekkende boeken die als commentaar geschreven zijn. Het belangrijkste was dat hij aangaf dat het niet gaat om de studie van een boek, maar om de consequenties voor het dagelijks leven. Zo zijn bijvoorbeeld de leefregels van yama (wat je moet nalaten) en niyama (zelfopvoeding, datgene wat je moet doen) voorwaarden voor innerlijke groei. Hij noemde iets eenvoudigs als

tevreden zijn met wat je hebt en aanvaarden dat, al zijn je fysieke bezittingen beperkt, dit in het niet valt bij het geestelijke bezit. Hij legde de verbinding met theosofie en met *De Stem van de Stilte* van H.P. Blavatsky dat hetzelfde spirituele pad aangeeft (uitgave UTVN *Drie Wegen, één Pad*, met *De Stem van de Stilte*, *Licht op het Pad* en *Aan de Voeten van de Meester*).

Last but not least lichtte Coen Brandt toe hoe hij met *De Yoga Sutra's* in aanraking kwam en hij liet een geluidsopname horen van de tekst zoals die in India gewoonlijk uit het hoofd geleerd en gereciteerd wordt. Hij ging uitgebreid in op de betekenis van de verschillende stappen. Zo is het bijvoorbeeld niet 'Ik ga mijn gedachten stoppen', maar 'De gedachten stoppen'. De inleiders, die alle drie werkten met een powerpointpresentatie, zijn gevraagd om hun inleiding om te werken tot een artikel voor *Theosofia*. Als dat allemaal lukt zult u dat zeker later kunnen lezen. LET OP: Voor de mensen die geïnteresseerd zijn in werken met *De Yoga Sutra's* kan nu al vermeld worden dat er van 18 tot 22 juni 2011 in Naarden een geweldige Engelse talige seminar zal zijn over dit onderwerp met Ravi Ravindra. Noteer deze data vast in uw agenda; we houden u op de hoogte!

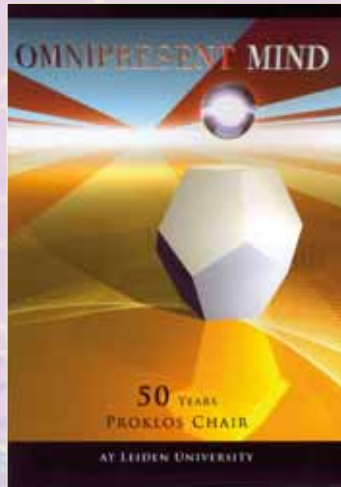
Els Rijneker

The Wisdom of Patanjali's Yoga Sutras
A New Translation and Guide
Ravi Ravindra

Morning Light Press, 2009
ISBN 97815 967 50258
236 blz., gebonden
Prijis € 15.95

Patanjali's *Yoga Sutras*, the most authoritative classical text of yoga, is a teaching from the highest spiritual vision, that of a still mind. In this book Ravi Ravindra draws from the wisdom of many traditions as he explores the implications of the teaching in the *Yoga Sutras*.

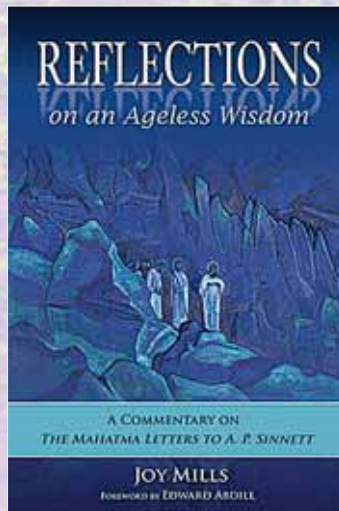

Jubilee Conference Omnipresent Mind
50 Years Proklos Chair:
Metaphysics in the Spirit
of Theosophy

DVD. Duur 75 minuten. Van iedere spreker staat 5 tot 10 minuten van zijn lezing. Er is 15 minuten met reacties uit de zaal en 10 minuten van de dialoog tussen Rupert Sheldrake en prof. dr. Bas Haring.

Sprekers, onder anderen: drs. Ronald Engelse (The History of the Chair), prof. Hans Gerding (Science, philosophy and anomalous phenomena), prof. dr. P. Krishna (Mind, truth and learning), dr. Rupert Sheldrake (The Extended Mind), dr. Frits Evelein (Manifesting spiritual Presence).
Prijis €14,95

Reflections on an Ageless Wisdom
A Commentary on the *Mahatma Letters* to A.P. Sinnett
Joy Mills
Foreword by Ed Abdill

Quest Books, 2010
ISBN 97808 356 08855
750 blz., gebonden
Prijis € 38,95

Reflections on an Ageless Wisdom is the most comprehensive, pensive discussion of the *Mahatma Letters* since they were first published in 1923. The famed *Mahatma Letters*, a series of responses to A.P. Sinnett's queries, controversial as they may be, continue to amaze and bewilder readers with their enigmatic, supernatural ambience!

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
tel. (020) 676 56 72; fax (020) 675 76 57
e-mail: books@theosofie.nl; website: www.theosofie.nl
openingstijden: di. t/m vr. 13.00-17.30, za. 13.00-17.00 uur
een boekenlijst wordt u op aanvraag toegestuurd

Westerse esoterie en oosterse wijsheid

De esoterische traditie door de eeuwen heen. Jacob Slavenburg
John van Schaik

Westerse esoterie en oosterse wijsheid

De esoterische traditie
door de eeuwen heen
Jacob Slavenburg
en John van Schaik

Ankh-Hermes, 2010
ISBN 97890 202 03974
Geïllustreerd
400 blz., gebonden
Prijs € 39,90

Al vanaf den beginne heeft men nagedacht over de zin van het bestaan en het goddelijke. Naast het pad van de rede en het pad van het geloof is er een derde weg: het pad van de gnosis. De drie paden zijn op vele manieren met elkaar verbonden. In dit boek worden die verbindingen zichtbaar en zien we de samenhang tussen de verschillende onderwerpen, stromingen en personen, zoals het oude Egypte, kosmologie, Griekse filosofen, Hindoeïsme, Boeddhisme, Taoïsme, het mystieke jodendom, Jezus van Nazareth, Bijbel, Nag Hammadi en apokriefen, gnosis en orthodoxie in het christendom, Mani en Mohammed, de Kelten, kerkvaders en concilies, mystiek, katharen, graallegenden, Hermes en de hermetische traditie, alchemie, kabbala, mystieke Islam, soefisme, rozenkruis, vrijmetselarij, theosofie, Rudolf Steiner, Gurdjieff, C.G.Jung en vele anderen.

Het web der schepping

Theosofie en kunst
in Nederland van
Lauweriks tot Mondriaan
Marty Bax

Uitgeverij SUN, 2006
ISBN 97890 850 61922
607 blz., paperback,
Prijs € 12,50

In *Het web der schepping* behandelt Marty Bax de relatie tussen theosofie en kunst in een brede culturele context. De introductie van de theosofie in Nederland omstreeks 1890 was mogelijk dankzij de inspanningen van groepjes gelijkgezinden die de secularisatie van het Nederlands geestesleven vanaf 1850 op gang brachten: liberale vrijmetselaren, vrijdenkers van De Dageraad en spiritisten van allerlei slag. Netwerkonderzoek naar deze groeperingen en een sociale stratificatie van de leden van de Theosofische Vereniging leggen in deze studie het bredere culturele fundament waarop de kunst zich vanaf 1895 ontwikkelde. .

Doeleinden van de Theosofische Vereniging:

Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur.

Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap.

Het onderzoeken van de onverklaarde wetten in de natuur en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn.